

N:o

27

A

G

O

N

AGON

POHJOINEN FILOSOFIYHDISTYS RY
NORDLIGA FILOSOFISÄLLSKAPET RF
NORTHERN PHILOSOPHERS

3/2010
9. VSK.
4.10.2010

FILOSOFIA JA ORGANISAATIO	SAM KRAUSE 3
TOISEUDEN MATKASSA POHJOISESSA	KATI KANTO 5
JOKINAINEN – KULTTUURINEN HERÄTYSLIIKE MUONIO-TORNIONLAAKSOSSA	KATARIINA ANGERIA 6
YHTEISKUNTAFILOSOFIAN IDEA	TOIVO SALONEN 10
TÄYDENNYSTÄ ANALYYTTISEN JA FENOMENOLOGISEN ETIIKAN LUKEMISTOON	KOSTI JOENSUU 18
MEÄNMAAN FILOSOFII (2) LUPPOKAUET	BENGT POHJANEN 21
JÄLJET JOHTAVAT NETTITEHTAALLE	JUHA RUUSUVUORI 23
REETORIN KUULUSTELU TENTISSÄ KAUPPALAN POIKA ESA TIKKALA	24

Päätoimittaja
Niilo Nikkonen
Toimituksen osoite:
Kittiläntie 4690
97310 PATOKOSKI

AGON 27 toimituskunta:
Niilo Nikkonen
Sam Krause
Rainer Salosensaari
Taitto:
Niilo Nikkonen
Kuvat:
NN-arkisto, ellei toisin mainita
Kirjankannet kustantajilta

AGON numero 27
9. vuosikerta
Ilmestyy neljä kertaa vuodessa.
Kustantaja:
AGON Pohjoinen filosofiyhdistys ry.
copyright AGON ja kirjoittajat
Paino:
Lapin yliopistopaino
ROVANIEMI

ISSN-L 1799-1781
ISSN 1799-1781
ISSN 1799-1900 (PDF)

AGON Pohjoinen filosofiyhdistys
Lapin yliopisto
PL 122
ROVANIEMI
Puheenjohtaja:
Sam Krause
skrause@ulapland.fi
Sihteeri / Rahastonhoitaja:
Rainer Salosensaari
rainer.salosensaari@ulapland.fi
<http://www.ulapland.fi/agon>

JÄSENMAKSUT 2010
Jäsenmaksu 15,- euroa
Opiskelijat, työttömät ja muut
vähävaraiset 10,- euroa
Kannatusjäsenyys 15,- euroa
Postitusmaksu 5,- euroa
Vuosikerta yhteisöille 30,- euroa

AGON Pohjoinen filosofiyhdistys
Pohjolan Osuuspankki (POP)
564050-23533
Ulkomailta maksettaessa:
F10756405020003533

Jäsenhakemuksen voi jättää pu-
heenjohtajalle sähköpostilla.
agon@ulapland.fi

Osoitteenmuutokset sihteerille.

PÄÄKIRJOITUS

Niilo Nikkonen

Kulttuurin voimaa

Viime kesänä oli kaksi lappilaista tapahtumaa ylitse mui-
den: Jokinainen ja Rovaniemen wanhat markkinat. Kumman-
kin tapahtuman ponttimena on vankalta arvopohjalta nouseva
tekemisen filosofia. Pelkkä puhe ei ole piisannut kummassa-
kaan, vaan on ollut ryhtyminen sanoista tekoihin. Jokinaisesta
on sisäsiivuilla **Katariina Angerian** juttu, ja tietoisuuttaan voi
ruokkia lisää Jokinaisen kotisivuilta. Jokinaisen ponnistus Ka-
resuvannosta Tornioon kolmessa viikossa on hämmästyttävä spe-
taakkeli. Äitini kielellä: "Son niin pörröä hommaa, että son jo fiiniä." Tuollaisenaan Jokinainen oli
tarkoitettu kertaprojektiksi, mutta toivotamme hänet tervetulleeksi huilaamaan
muillekin Lapin virroille.

Rovaniemen wanhat markkinat on lunastanut paikkansa kiistattomasti. Viime
vuonna wanhat markkinat keräsi kaksikymmentä tuhatta kävijää ja tyhjensi kes-
kikaupungin pankkiautomaatit. Tänä vuonna arvioitiin kävijöitä olleen kolme-
kymmentä tuhatta. Lienikö nyt tyhjentyneet koko pitäjän pankkiautomaatit?
Markkinahenki oli hyväntuulinen ja iloinen. Pelkästään positiivisia mielipiteitä ja
naurunremahduksia kuului tänäkin vuonna. Wanhoja markkinoita leimaa talkoo-
työ ja voimakas yhteisöllisyys. Yhteisöllisyyteen tuntee jokainen markkinoilla
kävijä imeytyvänsä. Lehdessä on piristeenä muutamia kuvia markkinahumusta.

Sitten hieman havaintoja tieteen ja sanan vapaudesta.

Loppukesällä tuli julki tietoja VTT:n harjoittamasta tutkijoiden sananvapauden
rajoittamisesta. Eräskin tutkija oli saanut kirjallisen varoituksen väärin mieli-
teitten julkistamisesta. Kyseessä on tieteen kahlitseminen ja ehkäpä perustuslain
vastainen sananvapauden rajoittaminen. Polemiikkia oli monessa mediassa mm.
Tiede-lehden **Annikka Mutasen** blogissa. <http://www.tiede.fi/blog/2010/09/15/vtt-ja-miten-tiedon-luotettavuus-taataan> Asia koettiin niinkin vakavaksi, että
Eduskunnan oikeusasiamies ryhtyi selvittämään tapausta - kertoo Iltalehti. http://www.iltalehti.fi/uutiset/2010092112383825_uu.shtml Uuden Suomen kolumnis-
ti Juhani Kahelin kritikoiti tieteen vapautta ja yliopistojen asemaa laajemmin. Ka-
helinin tekstissä saavat huutia niin poliitikot kuin rehtoritkin <http://juhanikahelin.puheenvuoro.uusisuomi.fi/43862-tieteen-laillisuus-kriisi-suomessa-enta-euroscience> Suositellen lämpimästi! YLE puolestaan kirjoitti vaati-
mattomasti asiasta http://www.yle.fi/uutiset/kotimaa/2010/09/oikeusasiamies_selvittaa_puuttumiset_tutkijoiden_sanavapauteen_1996906.html Varovainen uutisointi on ymmärrettävää, kun
muistamme sammakkoprinsessimme Venäjä-lausunnon aiheuttaman hässäkän.
Kyseinen henkilö oli ensin julkisesti möllyttänyt Venäjän olevan jotain rupusakkaa
ja luonnollisesti päivän parin päästä kiistänyt kaiken ja syyttänyt mediaa jostakin
vainoamisesta. http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2010/08/katainen_kummastelee_median_venajan-juttuja_1920013.html Pahanilkinen
toimittaja oli vielä mennyt venäläisiltä kyselemään mielipidettä moisesta lausun-
nosta. Hyi hyi toimittajaa! (Heristämme ankarasti sormea.) Seurauksena sananva-
puden käyttämisestä ja hyvästä toimittajan työstä oli kiitoksena sopimussuhteen
päättymisen YLE:n ja toimittaja Antero Eerolan välillä. http://www.iltalehti.fi/uutiset/2010090412292406_uu.shtml

Meininki on kuin Venäjällä!

Ensin on suitsittu tiede ja valjastettu yliopistot markkinahevosiksi, sitten vai-
ennetaan toimittaja ja poljetaan perustuslain suoma sananvapaus lokaan. Vaan
eipä riitä sekään. Olemme saaneet lukea myös paimenkirjeestä Suojelupoliisille.
http://yle.fi/uutiset/talous_ ja _politiikka/2010/09/katainen_myontaa_toruneensa_supopomoa_1961678.html
Vallan kolmijako on tässä maassa kadonnut jonnekin turvesuolle ja muuttunut
jonkin epämääräisen troikan ukaaseiksi.

Hyvää alkavaa kaamosta. Vaalit lähestyvät. Nukkukaa hyvin!

Viime keväänä Lapin yliopisto hankki runsaasti ilmaista julkisuutta lakkauttamalla filosofian ja kultuurihistorian syventävät opinnot. Filosofian ja humanismin vastaisuus tuli osaksi Lapin yliopiston imagoa. Lapin Kansassa 17.8. rehtori Mauri Ylä-Kotola puhuu asiasta totuttuun tapaan strategisen johtamisen kielellä. Lakkauttamispäätös oli ”rakenteellista kehittämistä”, jolla taataan ”kriittisen massan” syntyminen yliopiston ”vahvuusalueille”. Filosofista hänellä ei ole taaskaan mitään sanottavaa, vaikka onkin tohtori filosofian alalta. Mitä on rehtorin käyttämien käsitteiden takana?

Valtionhallinto on jo pitkään pakottanut yliopistoja organisatorisiin muutoksiin, joita se kutsuu rakenteelliseksi kehittämiseksi. Yliopistojen johtohenkilöt ovat omaksuneet hallinnon näkökulman niin täydellisesti, että eivät puheissaan enää muuta mainitsekaan. Sivutetaan yliopiston perustehtävä paikkana, jossa ihmiset oppivat käyttämään järkeään. Tästä perustehtävästä versoo Lapin yliopiston alueellisesti laajeneva tehtäväpiiri Rovaniemen kauppalan ja Lapin maakunnan, Suomen ja kansainvälisen yhteisön palveluksessa. On välttämätöntä, että jokainen yliopisto tarjoaa perusevää inhimilliselle kasvulle: filosofia, psykologia, historia, sosiologia ovat ja tulevat aina olemaan perustieteitä.

Yliopiston seinien sisällä toimivat toisiinsa kietoutuneina sivistyslaitos ja sitä tukeva organisaatio. Jossain vaiheessa niiden keskinäinen suhde on keikahtanut päälaelleen. Organisaatio voi tarjota yhä korkeampia virka-asemia ja niihin liittyviä palkkioita, joten sen houkutus on väkevä. Ei ole ihme, jos johdon näkemykset vääristyvät: kilpailusta, joka on viime kädessä kilpailua rahasta, tulee ainoa arvo, ja hallinnollisesta tukirakenteesta tulee itse yliopisto. Organisaation taloudellinen riippumattomuus aletaan käsittää yliopiston vapaudeksi, kuten muun muassa Ilkka Niiniluoto on antanut ymmärtää. Kun yliopistoissa kukaan ei nähtävästi ehdi ajatella perustehtävää, ehdotan varainhankkija-rehtorien ja muiden johtajien rinnalle *intellektuaalisen rehtorin* virkoja. Vaatimuksena olisi esittää filosofisesti perusteltuja kantoja perustaviin kulttuurisiin kysymyksiin, muutokseen ja pysyvyyteen.

Akateemisesti rajoittunut filosofiakäsitys tuntuu yhä olevan ongelmana Niiniluodon opinahjossa Helsingin yliopistossa, jossa vaalitaan analyttisen filosofian rippeitä. Filosofia ei kuitenkaan ole pohjimmiltaan tietyllä tavalla määriteltyä akateemista diskurssia vaan perusteisiin menevää ajattelua. Järki velvoittaa filosofia totuuteen pyrkimiseen ja arvojen kysymiseen sekä rehellisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Immanuel Kant toteaa puhtaan järjen kaanonissa, että filosofin ihannetta ei voida täysin saavuttaa mutta sitä on tavoiteltava. Kantin hengessä tapahtuva kilvoittelu on ilmennyt selvemmin Lapissa, Toivo Salosen piirissä, kuin monissa suurissa ja kauniissa laitoksissa. Tältä kannalta olisikin perusteltua vaatia filosofian voimavaroja siirrettäväksi Helsingistä Lapin yliopistoon. Kannattaa lukea Acatiimi-lehden numerosta 6/2010 Pekka Wahlstedtin ansiokas kirjoitus yliopiston ja filosofian merkityksistä.

Opetusministeriö on hallituksen työrukkanen yliopistojen panemiseksi kuriin ja nuhteeseen. Onpa sattunut sellaistaikin, että opetusministeriksi on tarkoituksella otettu toistaitoinen henkilö, joka on täysin pää- ja valtiovarainministerin ohjailtavissa. Ministeriön mielestä humanistisia ja yhteiskuntatieteitä ei tarvitse opettaa kaikkialla eikä varsinkaan Lapissa. Tämä järjetön kanta johtaa toteutuessaan siihen, että Pohjois-Suomi jää ilman yhteiskuntatieteellistä osaamista, joka on välttämätöntä Oulun teknologiakaupungissa kehiteltävien *visioiden* laajojen seurausvaikutusten ymmärtämiseksi. Lapin yliopisto on perustettu nimenomaan yhteiskuntatieteelliseksi yliopistoksi. Ennen vanhaan opetusministeriön kanssa neuvoteltaessa pantiin kova kovaa vastaan, mutta nyt ministeriön virkamiesten sana on laki. Yliopiston johto myötäilee heidän käsitystään, että täällä olisivat tärkeitä vain juridiikka ja taideteollisuus. On surullista, että kriittisyyttä esiintyy vain kahvipöydissä: yliopistoväen mielestä asioista ei kannata puhua julkisesti, koska mikään ei muka kuitenkaan muutu ja jokainen pelkää saavansa johdon vihat niskaansa. Lapin yliopistossa on massaa mutta ei sanan oikeassa merkityksessä *kriittistä* massaa.

Luin äskettäin julkaisun, jossa toistuvat hengästyttävän tiheään sanat Suomi, menestys, globaali kilpailu, kilpailukyky, huippu. Nationalistinen viesti ei voisi olla selvempi: meidän ei tule tähdätä kaikkien hyvinvointiin, myös ja erityisesti itseämme heikompien yhteisöjen, vaan hankkia itsellemme enemmän kuin muilla on. Tämänkaltaisen ajattelu ei ole uutta, sillähän me länsimaalaiset olemme järjestäneet kiusaksemme maahanmuuttajatulvan ja kerjäläisongelman. Lukemani teksti ei kuitenkaan ollut minkään populistisen puolueen julistus vaan Suomen yliopistot ry:n julkaisu “Teesit: Uudistuneet yliopistot rakentavat Suomen tulevaisuutta”. Kyseisen yhdistyksen johdossa on majuri Lauri Lajunen Oulusta.

Nationalistinen uho liittyy vallitsevaan ekonomistiseen puhetapaan, jossa Suomi määritellään täysin yksipuolisesti “pieneksi taloudeksi”. Eipä ihme, että kaikkialla mietitään keinoja saada maamme jollain alalla suurvallaksi. Ekonomistinen ajattelu tarjoaa ratkaisuksi kaikkeen liiketaloudellista johtamista. Annetaanpa asiantuntijan kertoa, mitä se on. Professori Alf Rehn kirjoittaa 15.9. Turun Sanomien verkkolehdessä Nokian johtajavalintaan liittyen: oikea johtaja ei etsi järkevää ja kohtuullista ratkaisua, ei välitä kritiikistä eikä itseensä kohdistetuista vaatimuksista, vaan toteuttaa mistään piittaamatta *visiotaan*. Kriteerinä on vain yrityksen tulos, joka on ilmaistavissa muutamien lukujen avulla. Valitettavasti strateginen johtaminen visioineen, vahvuusalueineen ja keihäänkärkineen on syöpynyt myös yhteiskunnan perusinstituutioihin, joiden tehtävät ja vastuut ovat paljon moniulotteisempia.

Sanat ja asiat, nimet ja ideat, eivät aina vastaa toisiaan. Kaupunkia ei ole kaikki, mikä on Rovaniemen tai Kuhmon kuntarajan sisäpuolella. Yliopistoja eivät ole kaikki organisaatiot, joita sillä nimellä kutsutaan. Lapin yliopisto oli jo kehityksessä yliopistoksi, mutta nyt sitä ollaan taas palauttamassa kapea-alaiseksi korkeakouluksi, joka ei tarjoa inhimilliselle kasvulle monipuolisia eväitä. **Sapere aude, universitas laponiensis – käytä rohkeasti järkeä, lappilainen yliopisto.** Siinäpä sopiva tunnuslause suunnitteilla olevaan uuteen logoon.

KIRJAESITTELYJÄ

Niilo Nikkonen

Michiko Hachiya
Hiroshiman päiväkirja
 WSOY, 1983 (1967)
 ISBN: 951-0-11590-8

Hiroshiman päiväkirja – Hiroshimalaisen lääkärin päiväkirja 6. elokuuta – 30. syyskuuta 1945.

Hiroshiman ja Nagasagin pommituksista tuli kuusikymmentä viisi vuotta täyteen elokuun alussa. Vuospäivä meni hämmästyttävän pienellä huomioonilla ohi. Ehkä ei olisi ollut trendikästä muistella mokomaa tapausta, kun tarvitaan edullista ja ekologisesti kestävä energiaa.

Luin Hiroshiman päiväkirjan Venäjän metsäpalojen raivotessa. Metsäpalot uhkasivat nostaa uudelleen ilmakehään Tshernobylin ydinvoimalaonnettomuuden saasteet.

Tohtori Michihiko Hachiya koki atomipommin räjähdysksen välittömästi ja kirjasi päiväkirjaansa kaiken muistamansa välähdyksestä ja paineiskusta alkaen. Hän kertoo pommin välittömistä vaikutuksista haastattelemiensa potilaiden ja kauempaa räjähdysksen kokeneiden tuntemuksina. Kauhistuttavana tulevat esille kuvaukset palovammoista, seinniin jääneistä ihmisten varjokuvista ja ennen kaikkea steilysairauden eteneminen vaihe vaiheelta. Kauhea tuho sairaalan menetettyä kaikki ikkunansa ja lasi-instrumenttinsa, sateitten liettäessä pihamaan ihmisten ulosteitten ja oksennuksen sekoitukseen.

Kirjaa on vaikea kuvata lyhyesti. Se on luettava. Tohtori Hachiyan *Hiroshiman päiväkirja* kuuluisi mielestäni peruskoulujen opetusmateriaaliin kaikessa opettavaisuudessaan.

Matkakertomukset ovat nyt muodissa. Ei ole kolkkaa, jossa ei kukaan olisi käynyt. Eipä taida myöskään olla kolkkaa, josta ei olisi tehty matkakertomusta. Niitä luetaan, jotta saataisiin hieman osviittaa paikasta, jonne kenties on menossa tai sitten vain muuten mielenkiinnosta.

Joskus on Lappikin ollut kaukainen maa, jossa käydä, jota ihmetellä ja ihailla, kenties myös kauhistella. Vaikka tätä nykyä ihastusta herättäneen vain kaunis luonto ja koskematon erämaa, löytyy paikasta myös kauhisteltavaa. Edelleen istuu tiukassa myytti lappalaisesta tolvanasta, joka neljäntuulenlakki päässään riehuu jängällä joikaamassa viestittäen ns. luomukäytöksellään joikuineen ja ala-arvoisine kielenkäyttöineen kaikkea sitä, mitä sivistynyt Suomi kammoksuu. Myös romantisoitu kuva istuu edelleen tiukassa.

Kirjallisuusterapian erikoistuntija, dosentti Juhani Ihanus kirjoittaa siitä, miten "Toinen" asettaa rajoituksia minän viattomalle vapaudelle ja yksilölliselle elämäntavalle. On sietämätön skandaali, että "vapauteni ei ole viimeinen sana", että "en ole yksin". Toinen herättää vastustuksen tunkeutumalla minän maailmaan. On sietämätöntä ajatella, että totuutemme ei pidäkään paikkansa, että sen on voitettava raskautensa. Mieluiten haluamme ruumiimme totuuden ja kirjallisuuden totuuden toistavan ajatustottumuksiamme, pysyvän komennossamme. (Ihanus, 1995.)

Tutkimusmatkailijat tulivat 1600-luvulla Lappiin tyydyttääkseen seikkailuviettiään sekä saadaakseen uutta tietoa tuntemattomista maanosista. Keskieurooppalaisten matkakertomuksista näkyy kaukaisten vieraiden suhtautuminen toiseen - se on sekä kauhistelevaa että ihannoivaa.

Francesco Negri oli ravennalainen matkailija, joka päätti lähte Lappiin silkasta uteliaisuudesta. Hän oli kiinnostunut Lapin ilmastosta, talven kaamosajasta ja kesän keskiyön auringosta sekä Lapin asukkaiden elämästä. Negri jäi Skandinaviaan kolmeksi vuodeksi (1663 – 1666). Palattuaan Italiaan hän asettui Roomaan. Hän toimi siellä pappina ja käytti saarnoissaan kristillisen hyvyyden esikuvana pitämiään saamelaisia aseena italialaista korruptiota vastaan.

Negrin mukaan saamelaiset ovat nöyri, rauhallisia, he eivät tunne kateutta, eivätkä ole kunnian ja rahan soikaisemia, kuten italialaiset. He ovat kultasydminen kansa, itse asiassa he ovat maailman paras kansa: "Questa e l'altre buone gualita di sopra motivate fanno apprire la Nazione dei Lapponi la milglior del Mondo (Negri 1700, 43).

Filippo Parlatore oli sisilialainen kasvitieteilijä. Hänen teoksensa *Viaggio per le parti settentrionali d'Europa* (1854) sisältää rasistisia piirteitä saamelaisista. Saame-

laiset kuuluvat Parlatoren mukaan eurooppalaisista eriävään rotuun, joilla on "liian iso pää", "suuri suu, jossa on mustia hampaita harvassa", saamelaiset olivat yksinkertaisesti "ällöttävän rumia". Parlatoren kuvaus saamelaisista lähenee kreikkalaisten taruolentojen kuvasta hirviöistä. Saamelaisia on siis kuvattu joko idealisoiden tai halveksuen, he ovat aina olleet historian ulkopuolella.

Paitsi saamelaisia, määrittelyt koskevat myös muita vähemmistökansoja ja kaikkia, jotka poikkeavat omasta itsestämme, totutuista konventioista, joita olemme tottuneet katselemaan. Määritettäessä jotain on aina asetettava määriteltävän ulkopuolelle. Hän on objekti, jota katsotaan. Hänen olemuksensa on sitä, mitä siinä näemme. Jokainen tulkinta on oikea. Ja samalla väärä.

Lappi-kuva on vaihdellut vuosisatojen aikana. Tieto ei ole välttämättä lisännyt tuskaa, vaan kaikki ovat saaneet muodostaa paikasta oman käsityksensä. Lappiin tehtiin paitsi muualta Euroopasta, myös Etelä-Suomesta matkoja, joilla matkalaiset saivat todistaa muulle maailmalle oman miehuutensa. Karhun kaataminen tai lohen saalistaminen saattoivat olla niitä ratkaisevia tekijöitä, joilla poika todisti lähiympäristölleen, eritoten vanhemmilleen miehuutensa ja sai näin miehen oikeudet ja velvollisuudet. Hän irtaantui samalla isästään ja antoi myös feminiinisen puolen tulla osaksi itseään. Näin hän oli valmis kohtamaan myös naisen, paitsi itsessään, myös ulkopuolella ja kenties rakastumaankin - mikä oli tietysti ratkaistava kirjan viimeisillä lehdillä.

On kuitenkin tervehdyttävää, että kirjallisuus ja taide yleensäkin rikkovat totuttuja konventioita mielisämme. Niiden tehtävänä on sijoittaa ihminen uuteen ympäristön ja saada hänet ajattelemaan uudella tavalla. Joskus teos voi muuttaa koko ihmisen elämän. Matkakertomuksissa voimme joltain osin löytää näitä erikoisia ympäristöjä ja sijoittaa itsemme niihin. Perillä voi sitten vain ihmetellä, että tällaista tällä onkin. Jokainenhan näkee ja kokee kaiken oman kulttuuri- taustansa ja elämänhistoriansa kautta.

Lähteet:

Ihanus, Juhani 1995: Toinen: kirjoituksia psyykestä, halusta ja taiteista. Jyväskylä. Gummerus.

Piludu, Vesa Matteo: Lappi ja saamelaiset italialaisten matkailijoiden silmin. Luento 6.5.2010. Lapin yliopisto.

JOKINAINEN

– KULTTUURINEN HERÄTYSLIIKE MUONIO-TORNIONLAAKSOSSA

Katariina Angeria

Juhannusaattona 2010 Jokinainen aloitti Karesuvannosta 400 kilometrin matkan Tornioon pitkin vanhaa, 200 vuotta rajana palvellutta vesiväylää, Tornionjokea.

Vaelluksella tanssijat tanssivat läpi Euroopan pisimmän vapaana virtaavan joen kierrätyspulloista kootulla lautalla. Jokinainen-taidevaellus oli kunnianosoitus suurelle väylälle ja sen asukkaille.

Jokinaisen helman suojissa **Reijo Kela** matkasi viiden naisen, tanssijoiden **Anne Hiekkarannan** ja **Pirjo Yli-Maunulan**, muusikko **Kristiina Ilmosen** sekä apukapteeni **Kristiina Sunisen** kanssa. Sain kunnian olla ensimmäinen Jokinainen tanssimassa 20 000 kierrätettävän muovipullon päällä, suuren hameen huipulla Palpan kruunu otsallani, hiukset neljässä metrissä liehuen.

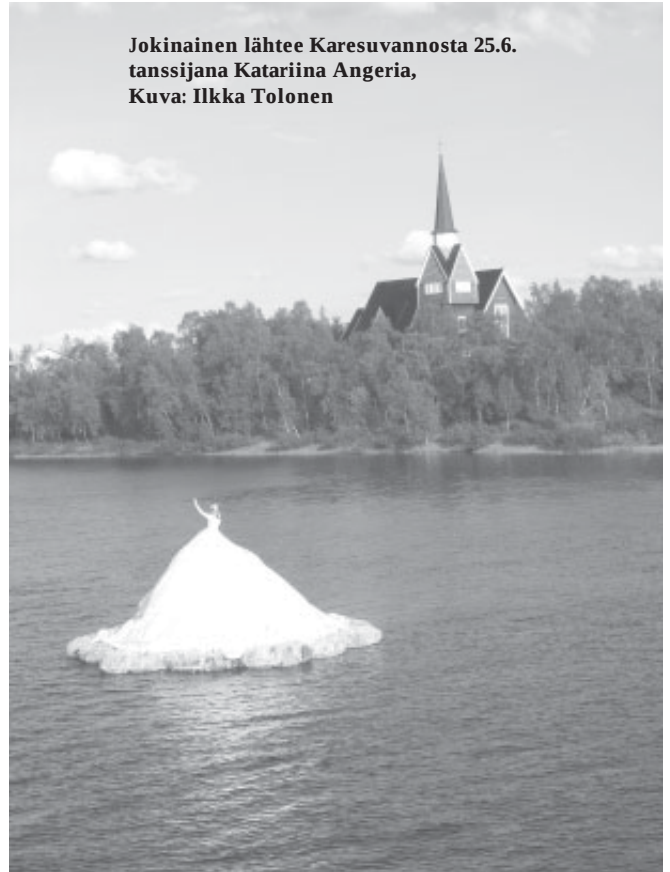
Troijan Helenasta muovipulloihin

Työskenneltyäni viikon Reijo Kelan ohjauksessa kesällä 2006 aloin Reijo Kelan sanoin “houkuttella” häntä pohjoiseen. Mielessäni eli toive saada tanssi vyörymään pitkin jokivartta, tehdä kotiseudulleni jotakin kulttuurisesti merkittävää ja taiteellisesti suurta. Jotakin, josta jäisi jälki, joka nujertaisi “ei-se-kannata” –asenteen ja herättäisi muuttotappion kourissa taistelevan alueen taiteellisesti elämään.

Ensimmäinen suunnittelumatka Ylitorniolle toteutui tammikuussa 2007. Pakkasmaisema huokui hiljaista unohdusta. Ajellessamme pitkin jokivartta jään alta kohosi kuitenkin virtaavan veden kumu aalloillaan visio Troijan Helenasta. Ja vaikka pui-

nen Helenamme murskaantuikin kartoitusmatkan koskiin, keräsi nainen muotonsa ja nousi joustavasti muoviseen lentoon. Jokinainen – lautta rakentui insinööri-seikkailijaurheilija **Seppo Mäkisen** teknisellä asiantuntemuksella. Lautan esteetiikasta ja vaeltajien varustamisesta turvavälinein vastasi pukusuunnittelija **Marianne Sotti** huomionarvoisen paneutuneesti ja taidokkaasti. Lopullisessa suunnitelmassa lautta oli 10 metriä halkaisijaltaan ja sen rakentamiseen tarvittaisiin arviolta 25 000 muovipulloa. Järjetömän pullomäärän hankkiminen muodostuikin yhdeksi suurimmista pulmista, sillä jokivarren ihmiset eivät toistuvista haasteista huolimatta ottaneet keruuta ohjelmaan-

Jokinainen lähtee Karesuvannosta 25.6.
tanssijana Katariina Angeria,
Kuva: Ilkka Tolonen

Kuva: Sanna Sillanpää

sa. Eivät ennen kuin hanketyöntekijämme lähtivät viemään Jokinaisen ilosanomaa kyliin. Ja sittenkin katsoin parhaimmaksi lunastaa pantilliset pullot suoraan kaupoilta. Onneksemme jokilaaksoista löytyi vielä kolme K-markettia, joissa pullot soljuivat kokonaisina palautusautomaatin lävitse. On syytä olettaa, että paria vuotta myöhemmällä toteutuksella olisimme joutuneet luopumaan kierrätysteemasta ja ostamaan pullot suoraan tehtaalta tai luopumaan muovipullosta rakennusyksikkönä.

Juhannuksen alusviikolla kokoontuimme Karesuvannon koululle lauttaa kasamaan. Pulloja oli reilusti yli tarpeen, suurimmasta osasta etiketit poistettuina, mistä lämpimin kiitos Kolarin, Muonion ja Enontekiön uskomattomasti urakoineille nuorille ja heidän ohjaajilleen. Jokinaisen kiitos kuuluu sankalle joukolle yksilöitä, yhdistyksiä, virkamiehiä, jotka auttoivat toteuttamisen eri vaiheissa antaen asemansa, luovuutensa, pätevyytensä ja toisinaan myös talonsa projektille tehden siitä loistokkaan. Jokinainen otettiin omaksi. Se raivasi tiensä ihmisten sydämiin. Se muistetaan ja sille odotetaan jatkoa.

Tuottamisen tuskaisa taito

Jokinaisen tuottaminen kutellen. Tuotannollisesti toteutumiselle oli Leader-hankkeen toteutus näin paisuikin mittani koettelevaksi, toi se myös kylissä toteutettavista perinteisistä taiteilijoiden ja paikallisten ihmisistä muuttui todeksi Viisauden vimmaan kautta. Leader-toimintaryhmien tuottamhan ry:n ensimmäisenä alueiden välillä – Vimma – avasi taideviennin ja tapahtumakoordinoinnin kylissä jo vaellustävänä talvena. Taidekasvattajien **Katri Purasen** ja **Taina Mannilan** taiteiden ohjauksessa jokivarteen syntyi 18 kylätapahtumaa, 5 työpajaa ja 8 näyttelyä, joista syväksi. Hanke turvasi Jokinaisen kokonaisvisioinnin, tuottamisen ja teknisen suunnittelun: sateenvarjon, jonka alla vaellus ja kylätaide takoutuivat itsenäisiksi tapahtumaosioiksi.

eteni idean loistavuudesta huolimatta kitkerä ratkaisu taidetapahtuman luominen osaksi Jokinaista. Vaiksuhteiltaan hallinnointikapasiteettikonaisuuteen kaivatun lisän. Ajatus ja uusista tapahtumista vaeltavien kohtaamisten alustoina – taidelautta rajalla – hankkeen KKT ja Outo- kaira toteutusta edellisessä välisessä osa jää pysyväksi. Hanke turvasi Jokinaisen kokonaisvisioinnin, tuottamisen ja teknisen suunnittelun: sateenvarjon, jonka alla vaellus ja kylätaide takoutuivat itsenäisiksi tapahtumaosioiksi.

Muistan ikuisesti, miten kuukausien etsintä päättyi ensimmäiseen puheluuni Kolarin kansalaisopiston rehtori Asta Haksolle, joka pienen esittelyn jälkeen vastasi Kolarin ryhtyvän hankkeemme taustaorganisaatioksi. Kolaria onkin ylistäminen niin hallinnollisella kuin kansalaistoiminnankin tasolla kyvykkyydestä tартtua kohdalle tuleviin taiteellisen toiminnan mahdollisuuksiin. Katri Purasen johdolla Kolarin vapaaehtoiset kyläyhdistysihmiset, nuorisoteatteri ja metsästysseura polkaisivat pystyyn viikonlopun mittaisen Äänivirtaa –festivaalin, jossa kolarilaiset pääsivät kokemaan ainutlaatuisia klassisen sekä maailmanmusiikin konsertteja ilmaiseksi omassa elinympäristössään. Esiintyjinä olivat professori **Heikki Laitinen**, viulisti **Teemu Kupiainen**, **Wimme Saari** bändinsä kanssa, kontrabasisti **Rosine Feferman** Ranskasta ja **Erling Fredrikson** Ruotsista vain muutamia mainitakseni. Konsertteja oli sillan alla ja päällä, lehtiroskiksessa, kunnanviraston katolla, kadulla, kyläkahvilassa. Äänivirrassa tiivistyi Jokinaisen yksi perustavoite: tuoda taide luontoon, ihmisten pariin, epätavallisiin paikkoihin esteettömästi koettavaksi.

Oman tuotannollisen kokonaisuutensa muodostivat Jokinainen –lautta ja sillä vaeltavat taiteilijat. Suomalais-ruotsalaisen kulttuurirahaston ja Lapin maakuntarahaston avustuksella vaelluksen suunnittelu eteni lautan koelaskuvaiheeseen 2009. Valtion tanssitaide-toimikunnan ja Suomen Kulttuurirahaston 2010 myöntämät apurahat mahdollistivat vaellustyöryhmämme täydentämisen ja lautan rakentamisen huolettomasti. Tämä tuntuu edelleenkin suurelta lahjalta ja palkinnolta. Työryhmämme kasvoi kaikkiaan 20 henkiseksi, kun **Ilkka Tolonen** ja ruotsalaiset **Jan Johansson** ja **Fredrik Isaksson** tulivat mukaan rantamuusikoiksi, paikallinen mieskaksikko, työtön **Ahti Hiltunen** ja opiskelija **Juho Liikavainio** huolehtivat lautan ja vaeltajien logistiikasta. Yhteistyö Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun kanssa siunasi meitä vielä nuorten tiedottajien ja dokumentoijien tiimillä, joiden työn tuloksena on syntymässä mm. kymmenen ääniteoksen sarja sekä tunnin mittainen videokooste. Sisäi-

sen dokumentointimme ansiosta Jokinaisen on tallentunut myös noin 15 000 valokuvana. Kuukaan ei pysty arvioimaan tuhansien katsojien verkkokalvoille ja kameroihin tallentuneiden kuvien määrää.

Suuren tiimin sitoutuminen projektiin oli käsittämättömän hienoa. Reiijo rehki, sauvoi ja esiintyi kolme viikkoa olkapää tulehtuneena. Valokuvaaja-järjestelijä **Lasse Hagman** juoksi aamusta aamuyöhön sääskipuskissa tapahtumia ikuistamassa. Pirjo tanssi vaelluksen lomassa viisi Streamsia ranskalaisten kollegojensa tanssija **Willlian Petit'n** ja muusikko Rosine Fefermanin kanssa. Anne ja Ilkka suorittivat välikeikkansa Kainuussa ja Pietarissa palaten luotsaamaan Jokinaista päätepisteeseensä. Hanke-Katri teki kaksi kuukautta palkattomia ylitunteja ja näin syyskuun lopun ollessa käsillä alan tunnistaa pientä palautumisen tunnetta itsessään.

Unelma kohtaamisesta ajattomuudessa

Viime metreille jatkuneen rakentamisen ja järjestelemisen jälkeen Jokinaisella vaellus oli hiljentymistä joen sykkeelle, koskien kuohuille ja suvantojen laiskuudelle. Se oli havahtumista rantaviivaa vartioivien puiden rivistöille, erämaamaiseman näkyville ja näkymättömille kerrostumille, valojen ja värien leikille kesätaivaalla. Vaellus oli antautumista luonnon tahdille, virran voimalle, tuulen vastaan panevalle tahdolle, mistä johtuen matkasimme paljon öisessä tyyneydessä. Söimme, joimme, runoilimme ja tanssimme nukahtaen lopulta siskonpetiin Jokinaisen helmoihin Kristiina Sunisen pitaessa perää.

Kuten yksikään herätysliike, ei Jokinainenkaan saanut jokivartta kerralla ravistettua. Moni mummo oli kulullemme kuuro. Puskaradiot ovat ehtineet sitten tukinuiton hiljentyä. Vaellusta oli vaikea ennakoida, kylätapahtumat olisivat ansainneet enemmän huomiota. Tiedottamisen tarve oli valtava. Paikallistapahtumissa olivat esillä kyläläisten parhaimmat taidot, tiedot ja taiteellis-kulttuuriset annit: Turtolan Martat koristivat Streamsien ruokapöydät herkuillaan, Essi Korvan veistokset juhlistivat Jarhoisten Porinateltoa, Anni Keräsen Jokinainen koristi Aavasaksan siltaa 15 metrisenä maalauksena, lukiolaisten runot kuuluivat puskipöydästä, lasten Jokiviirit liehuivat S-marketin pihassa, Meltosjärven pajulintu liittyi vaellukseen, samoin Muonion ja Haaparannan performanssin tekijät, siat loimottuivat, lohikeitto virtasi. Jokinainen integroitui arkeen, teki taidetta tavallisesta, muovasi kalajutut saaveen ja väylämerkitykset kuviin.

Katsojien määrä kasvoi matkan edetessä. Väkeä hakeutui tapahtumien lisäksi veneillä vesille ja kahvipannujen kanssa rantaan epämääräistä saapumistamme odottamaan ja taivallustamme todistamaan. Kalamiehet juttelivat uteliaina, mökkiläiset kutsuivat saunaan, poistuipa osa yleisöstä kärsimättömänäkin, kun emme matkan vaikeuksista johtuen päässeet määränpäähämme odotetusti. Vuennonkosken niskalle meitä hinasi vastatuulella kaksi moottorivenettä eikä Torniotakaan olisi saavutettu ilman hevosvoimia. Kukkolankoskella laskuamme seurasi jo satoja ihmisiä hurraten, peläten ja helpotuksen kyyneleensä vuoksemme vuodattaen. Jokinainen eteni kuin paraskin extreme-urheilija, vaikka Muoniossa meitä oli uhattu sanoa: “Äijäkoskesta ette kyllä selviä!”

Jokinainen oli vedonlyönnin aihe, tanssin virittäjä ja lopulta, jonkin ihmistä suuremman maagisen ja mystisen kauneuden ilmentymä. Ylittäessään inhimillisen kuvittelukyvyyn Jokinainen antoi katsojilleen rauhan ja levon, luvan luopua epäilystä ja olla kosketettu.

Kävi niin kuin toivoimme. Vaellus muodostui yhdeksi ennakoimattoman väylän tahtiin soljuvaksi elämäksi, johon kietoutui kaikki, mitä me vaeltajat yksin ja yhdessä olimme. Reijon sanoja lainatakseni: “Se oli Jumalainen projekti!”

Katariina Angeria

Jokinainen –projektivastaava, tanssija
Viisauden vimmaa –hankevastaava

**Kukkolankoski 13.7 Reijo Kela Jokihenkilönä.
Kuva: Sanna Sillanpää**

Useimmat ihmiset menevät täältä tajuamatta juuri mitään siitä mitä oikein tapahtui.

(Samuli Paronen; Testamentti 1999, s. 200.)

25.8.2004 kirjoitetun artikkelin alkuosa

Teoksesta: Alapartanen & Petäjämaa (toim.); Filosofia, ihminen ja yhteiskunta. Symposiontekstejä. Lapin yliopisto, Rovaniemi 2004.

Yhteiskuntafilosofian ideana on suoraan tai epäsuoraan ylläpitää ajatuksellisia vaihtoehtoja vallitsevalle. Vallitsevan ymmärtämisyritykset luovat perustaa kehitellä vaihtoehtoja. Olemassaolevien ja mahdollisten vaihtoehtojen vertaaminen vaatii niin tietoisuutta arvoista kuin kykyä hahmottaa ideaaleja. Ideaali on ajatuksellinen luomus, joka tavoittelee parasta mahdollista asioiden tilaa ja jonka soisi olevan tutkimuksellisesti hahmotettu. Tiedostettu ideaali antaa perustan arvottaa vallitsevalle luotuja erilaisia vaihtoehtoja. Ideaalin luomisen ideana ei ole tuottaa haaveellista ihanneyhteiskuntaa vaan luoda ymmärrystä, mikä kykenee suuntaamaan arjen valintoja ja yhteiskunnallisia päätöksiä. Tiedostettu ideaali muodostaa käytännöllisen ja myös kriittisen argumentoinnin lähtökohdan. Inhimillisessä toiminnassa tehtäviä päätöksiä pitäisi oikeuttaa suhteessa ideaaleihin eikä kulloinkin niskan päällä olevan ryhmän intresseihin.

Filosofian harrastamisen yhteiskunnallinen oikeutus on merkityksien etsinnässä, merkityksien oivaltamisessa ja tiedostettujen merkityksien avaamisessa ymmärrettäviksi. Filosofian oikeutus on jatkuvassa pyrkimyksessä vapautua tietoisuutta kaventavista ideologisista näkemyksistä. Tämän seikan vastaisesti eliitteihin sosiaalisin sitein kytkeytyneet ajattelijat oikeuttavat niin vallitsevat sosioekonomiset rakenteet kuin niissä todellistuvan ideologian.

Ajassamme puhe ideaaleista koetaan jotenkin vanhanakaisena. Sanan utopia kuullessaan monet hymähtävät. Miksi? Emmehän elä sosiaalisesti tai kulttuurisesti parhaassa mahdollisessa maailmassa. Ahdistus, hätä, kärsimys ja kurjuus ovat keskuudessamme. Hyvän ihmisen idea halajaa käytännöllistä toimintaa ja ihmisen luomat ekologiset uhat vaativat asenteellisia muutoksia. Ymmärrystä luova keskustelu ideaaleista ja utopioista on jo itsestään vallitsevan ideologian vastaista. Elämäntapamuutoksen asemesta pu-

hutaan mediassa talouden välttämättömyyksistä ja sopeutumisesta globaaliin kilpailuun.

Ajassamme vahvojen oikeudet koetaan luonnollisina. Tasa-arvoisuus ja oikeudenmukaisuus muuttuvat tätä kautta sekundaarisiksi. Primaariksi jää vahvan oikeus ja vapaus tehdä sitä, mistä hän hyötyy. Eliittien vahvat toimijat ovat kapitalismin murroksesta alkaen halunneet heikon valtion. Tätä tavoitetta on edistetty vetoamalla yhteiseen etuun. Vallitsevan ideologian avustamana Suomessa on viime vuosina heikennetty valtiokoneiston taloudellista perustaa, valtion yrityksiä lopetetaan, yhteiskunnallisia toimia yksityistetään ja kansanedustajat ovat järjestään vallitsevan ideologian ilmentymiä ja kykenemättömiä sosiaalisten perusteiden hahmottamiseen. Suhtaudutaan periaatteellisen kielteisesti valtioon yrityksen omistajana, olipa yrityksen yhteiskunnallinen luonne mikä tahansa. Asiakkuuden idea on ajettu niin postiin kuin terveydenhoitoon ja sosiaalitoimeen. Median manipuloimat äänestäjät valitsevat yhä uudestaan vallitsevan yhteiskuntamuodostuman sokeuttamat puheetaiturit.

Yhteiskuntafilosofiset tarkastelut tahtovat ylevyydessään sivuuttaa kiusallisiksi koettuja ilmiöitä ja yhteiskunnan kokonaisuuden kannalta merkityksettömiksi miellettyjä ihmisryhmiä. Esimerkiksi työttömyys ja syrjäytyminen ohitetaan niin filosofisissa tarkasteluissa kuin yleisesti mediassa, paitsi poliittisesti sopivissa tilanteissa. Huono-osaisuutta tutkivat taas ovat väsyneitä jankuttamaan vastahakoiselle yleisölle vuodesta toiseen samankaltaisina pysyviä havaintoja, koska eliitit ja kohtalaisen hyvinvoiva enemmistö eivät halua inhimillisyyttä edistäviä muutoksia rahan kiertokulkuprosesseihin.

Aikamme monisyisten ongelmien tarkasteluun tarvitaan perusteisiin asti yltävää yhteiskuntafilosofista harrastusta. Ratkaisujen hakemiseen eivät riitä erityistieteelliset tutkimukset, saati erilaisten ideologioiden sävyttämät selvitykset. Aikamme pulmien ratkaisuyrityksissä kaivataan rajoja murtavaa ajattelua ja kokonaisuuksien hahmotuksia: synteesejä. Synteisien työstämiseen vaaditaan tutkimuksin varmennettua tietoa ja teorioiden jäsentämää ymmärrystä.

Yhteiskuntafilosofiaa olisi järkevää työstää kykeneväksi sosiaalisten prosessien laaja-alaiseen hahmottamiseen. Valitsevien ongelmien kohtaaminen vaatii sosiaalisen moniulotteista tajuamista. Sosiaalisten prosessien tiedostamisen kautta yhteiskunnalliset ratkaisut ja jopa poliittiset päätökset voivat osaltaan edistää rationaalisen ja inhimillisen yhteiskunnan rakentamista. Itse asiassa ajatukset rationaalisuudesta ja inhimillisyydestä ovat tulosta vapautumisesta, kun eliittien ideologinen kyky määrittää yleistä etua ja yhteistä hyvää kyseenalaistuu.

Yhteiskuntafilosofia ei ole poliittisen tai minkään muunlaisen päätöksenteon apuri vaan parhaimmillaan pälyilemättömän järjenkäytön ilmaus. Se varaa itselleen oikeuden tutkia yllättävistäkin näkökulmista tehtyjä päätöksiä ja niiden merkityksiä. Merkityksien avaaminen jos mikä on kriittisen järjenkäytön tehtävä.

Yhteiskuntafilosofia on filosofista spekulatiota, mikä ei luonnistu vain filosofiasta ja filosofisesta perinteestä käsin. Puhutteleva yhteiskuntafilosofinen pohdinta edellyttää yhteiskuntatieteellistä tutkimusta ja ajattelevaa kokemusta inhimillisestä olemisesta. Yhteiskuntafilosofinen pohdinta jatkaa siitä, mihin erityistieteellinen tutkimus on päätnyt ja etenee niin pitkälle kuin järki kantaa. Tässä piilee suuria mahdollisuuksia ja erehtymisen riskejä. Filosofiasa ja yleensä tutkimuksessa on oikeus erehtyä. Samassa mitassa erehtymisen oikeutta ei ole tutkimustulosten soveltamisessa ja perustavien päätösten tekemisessä. On suuri ero, etsitäänkö uusia ajatuksia vai halutaanko toiminta perustaa varmoihin lähtökohtiin.

Yhteiskunnan rakentuminen

Kukin yhteiskuntamuodostuma on sukupolvien jatkumon seuraus nykyisyydessä. Yhteiskunta on rakentunut ja rakentuu jatkuvasti inhimillisestä työstä. Yhteiskunnat ovat työn varassa. Työ muuttuu ajassa ja sisältää kasvavasti ajatuksellisia aineksia silloinkin, kun se näyttäytyy mekaanisena toistona. Työ ei tuota vain esineitä vaan myös työnteon välineet ja työnteon sosiaalisen ympäristön. Kaiken kaikkiaan työ osaltaan luo ihmisten välistä sosiaalisuutta sekä synnyttää jatkuvia älyllisesti ratkaistavia ongelmia. Heuristisuuden, muuttuvan materiaaliuotannon ja sosiaalisten muotojen jatkuvan organisoimisen takia työ on sosiaalisen kehityksen yksi keskeinen moottori. Työ on mukana sosiaalisissa hyvässä ja pahassa.

Jokainen yhteiskuntamuodostuma on kokonaisuus, jota kannattavat sosiaaliset suhteet. On huomattava, että näissä sisäisissä suhteissa ei ole vain ulkoisesti havaittavaa liikehdintää ja materiaalin siirtymistä vaan inhimilliseen merkityksenantoon perustuvaa tarkoituksellista toimintaa. Sosiaalinen toiminta saattaa ilmetä rytmisyytenä ja toistona sekä ilmentää tendenssimäisyyttä ja suoranaisia lainalaisuuksia. Mittaava yhteiskuntatiede voi tuoda julki lainalaisuuksia ja todennäköisyyksiä. Asian varsinainen ydin ei kuitenkaan ole empiirisesti vahvistetuissa tuloksissa. Inhimillisen elämisen ydin ei ole ulkonaisesti havaittavissa sinänsä arvokkaissa lainalaisuuksien hahmotuksissa vaan inhimillisissä teoissa avautuvissa merkityksissä. Sosiaalisuu-

den ymmärtäminen on merkityksien tavoittamista. Näissä merkityksissä lyö lävitse subjektiivisuus vaihtelevin tavoin. Jos subjektiivisuus olisi vain subjektiivisuutta, sosiaalinen oleminen romahtaisi. Subjektiivisuus ilmenee ulkonaisesti-

kin havaittavien vaihtelujen rajoissa, mutta varsinainen paradoksaalisuus on siinä, että ihmisen tietoisuuden kulttuuriset ja sosiaaliset ehdot aivan kuin pakottavat kunkin yksilön elämään tavalla, mikä kaventaa mahdollisuuksia toimia ja johtaa suureen intersubjektiivisuuteen. Sosiaalisuuden ymmärtäminen on yhtä kuin toimintaan kytkeytyvien merkityksien ymmärtäminen. Sosiaalisessa olemisessä objektiivituvat, suorastaan esineellistyvät inhimillisen tietoisuuden sisäiset merkitykset. Toisin sanoen sosiaalinen kaikessa moninaisuudessaan on inhimillisiä tarkoituksia ja tavoitteita sisältävää toimintaa, jota ohjaa viime kädessä ihmisen sisäistämät arvot, arvostukset ja asenteet. Median arvot ja arvojen yksilölliset tulkinnat ovat avain tapahtumien ennakkoimiseen. Käytännössä ihmistä ohjaa media, mainokset ja raha.

Mikä luo arvot ja inhimillisen merkityksenannon? Kysymyksen spekulointi saa jäädä tässä auki yhteiskuntafilosofisena ongelmana. Ongelman heuristisuus säilyy, vaikka kysymystä kavennettaisiin muotoon: Mikä tuottaa perustaviin arvoihin liittyvän ylikysilyllisyyden, ylihistoriallisuuden ja kulttuurisia rajoja ylittävän luonteen? Miksi arvoina kiteytyvät merkitykset ovat intersubjektiivisia?

Ideologian käsite

Filosofia on jatkuvaa pyrkimystä nähdä asiat sellaisina kuin ne ovat tietoisena inhimillisen havaitsemisen rajallisuudesta ja tulkintojen välttämättömyydestä. Filosofia tavoittelee asioita itseään vaikeudet tiedostaen. Näissä pyrkimyksissään filosofinen tietoisuus ylittää niin arkiset tietoisuuden muodot kuin vallitsevan ideologian rajat. Mitä on ideologia?

Ideologialla monet ymmärtävät erilaisten näkemysten enemmän tai vähemmän jäsentynyttä aatejärjestelmää. Esimerkiksi Suomessa toisen maailmansodan jälkeen on puhuttu porvarillisesta ja marxilaisesta ideologiasta. Viime vuosina sana ideologia ei ole kuulunut trendikkään akateemisen puhutavan sanastoon. Oleellista on, että käsitteen

Parhaimmillaan symbolien ilmapavassa maailmassa ja teorian täydellisyydessä onnistutaan käsittelemään ymmärrettävästi sekä asioita itseään että todellisuuden prosesseja. Se taas mahdollistaa erilaisten ryhmien henkisen kasvamisen kohtaamaan maailma mahdollisuuksina, jolloin saatetaan oivaltaa myös yhteistyön merkitys kauaskantoisessa tekemisessä.

Ja silloin tällöin, otollisissa historiallisissa ja persoonallisissa olosuhteissa, saadaan nähdä, miten nuo aikojen kautta kulkeutuneet symbolit valtavalla tavalla vaikuttavat elämään ja saavat sielä täyttymyksensä. (Ahlman; 1925, ss. 115.)

Utopia ja teoreettiset spekulatiot menettävät vieraannuttavan luonteensa, kun ne elävöittävät tunteita herättäen ja ajatusta sytyttäen ihmisten arkista toimintaa. Hetken ajattelu ja toiminta ovat yhtä. Kaikki palaa vähitellen entiselleen, kun utopia työstetään moninaisia intressejä sulattavaan muotoon poliittisissa ohjelmissa.

Ideaaleja konkretisoiva utopia ei pysähdy poliittiselle tasolle, se koskettelee perustoja. Omakohtaisesti koettu utopia on läsnä kannustavassa kasvatuksessa, sykähdyttävässä opetuksessa ja filosofisissa ihmistutkimuksissa. Ansioituneet kasvattajat ja luennoitsijat havahduttavat jatkuvasti kuuntelijoitaan. He vaalivat ja vaativat itsenäistä ajattelua, herättävät kriittisyyttä. Miksi? Ilmeisesti he katsovat sellaisen maailman lähestyvän sokraattista hyvän ihmisen ideaa, jossa ihmiset eivät seuraa sokeasti olemassaolevia sääntöjä. On tilanteita, joissa ihmisen on hyvä kieltäytyä tottelemasta. Joskus on paikallaan itse luoda toiminnalleen uusia sääntöjä. Ymmärtäessään yhteistä hyvää ihminen haluaa rakentaa ideaalista olevaa. Pelko maailman menosta kohti turmion on omiaan kannustamaan sekä uskontojen innoittamia maailmanparantajia että järjenkäytön koulimia ihmisiä uusrastamaan välinpitämättömiä herättämiseksi.

Uljaan uuden maailman ajatus ja pelon utopioissa esitetyt mahdollisuudet (Aldous Huxley, Jevgeni Zamjatin, George Orwell) kalvavat monien mieltä implisiittisesti, alitajuisesti. Jotkut tuntevat pelon utopiat kirjallisuudessa ja te-

levisiossa eksplisiittisesti, jolloin kauhistuttavat tulevaisuuden kuvitelmat raastavat ajattelua. Voimme uskoa pelon ruokkimien ajatusten ja tunteuksien ohjaavan ihmistä toimimaan tavalla, mikä juuri rajoittaa uuden uljaan ja kiiltävän maailman toteutumista. Tunteukset ovat este pahimpien mahdollisuuksien todellistumiselle. Tosin hetken itsekkyys usein syrjäyttää etäisen tulevaisuuden nykyisyydelle asettamat vaatimukset. Pelon utopiat elävät, eläessään ne eivät toteuta ja todellista itseään.

Taiteen, erityisesti kirjallisuuden sisältämät utopiat ja jopa tieteellisen tutkimuksen kannattamat utopistiset ajatukset ovat kulttuurisen olemassaolonsa kautta hyvin käytännöllisiä. Utopioiden ideaaleja etsivät pohdinnat ja kauhukuvia esiintuovat tulevaisuuden näkymät vaikuttavat inhimilliseen elämään. Vaikutukset kohdistuvat kaikkiin, myös hallinnollisissa tehtävissä toimiviin. Byrokratia kannattaa kollektiivisessa tietoisuudessaan vähintään implisiittisiä, ääneenlausumattomia käsitteitä siitä, miten asioiden pitäisi olla. Käsitukset tulevat näkyviin asioita valmisteltaessa, esiteltäessä ja päätöksiksi tehtiessä. Tosin utopistiset elementit saattavat aiheuttaa ristiriitaisia vaikutuksia ja vaikutelmia. Jos valtion eri hallintosektorien välillä vallitsee julkisuuteen asti näkyviä erimielisyyksiä, taustalla saattavat olla ideaalien luonnetta koskevat katsomuserot ja toisistaan poikkeavat utopiat. Nämä taas asettavat poliitikoille reaali-poliittisia vaatimuksia vaikkapa luopua kuluttavan tehdastyön ja teollisen maatalouden tukemisesta. Ristiriidat kertovat vaikeuksista tavoittaa yhteistä hyvää. Luonnollisesti kaikessa valmistelutyössä ja päätöksiä toteuttamisessa on mukana ideologista harhaa. Läsnäolonsa kautta utopiat muuntuvat osaksi ideologista tietoisuutta, mutta aiheuttavat jännitteitä korostaessaan tulevaisuutta, tulevaisuuden mahdollisuuksia ja mahdottomuuksia. Lisäksi utopioiden tai utopistisuuden liittyessä ounasteluihin ja ennakoiteihin ne voivat synnyttää kapinointia vallitsevaa ideologiaa vastaan.

Lähimmäksi määrän päätä pääsevät epäilemättä ne, jotka otaksuvat oikean, hyveen ja siveellisuuden olevan valtion tarkoituksena. Mutta kuinka tahdotaan sitten ratkaista, mikä oikeus tai siveellisyys on, jos valtiota ei muuksi ajatella kuin siksi keinoksi, joka saattaa ihmisen näiden ihanteiden perille? – Että itse keinon kelpoisuus tässä saattaa vain tulla todennäköiseksi, myönnetään helposti, samoin kuin sekin että valtion järjestellinen välttämättömyys tulee riippumaan lauseesta: tarkoitus pyhittää välikappaleen. (J.V. Snellman; Valtio-oppi. Kootut teokset osa II, 1928, s. 189.)

Jos siis ylipäänsä tunnustamme valtion järjestelliseksi, järjestellisen hengen luomaksi, niin meidän täytyy myös empimättä myöntää, että se on oma tarkoituksensa. (J.V. Snellman; 1928, s. 188.)

Niin lähemmin tarkastellessamme pitäisi jokaiselle selvitä, että siveellisessä maailmassa ei mikään, joka on pelkkänä välikappaleena, saata olla järjestellistä olkoonpa sen oletettu tarkoitus mikä hyvänsä. Tai miksi muuten sanotaankaan, että tarkoitus ei pyhitä keinoja? Jos jokin toiminta, jokin hengen vapauden teko, olisi järjestellinen ainoastaan keino itsensä ulkopuolella olevaa tarkoitusta varten, silloinhan se oikeastaan saisi pyhyytensä, totuutensa, oikeudenmukaisuutensa tästä tarkoituksesta. Sanalla sanoen: sen, joka, mikä yleensä on järjestellistä, totta ja oikeaa, täytyy kaikesta tältä olla itsestään, riippumatta siitä, mihin tarkoitukseen se eri yksilöillä tähtää. (J.V. Snellman; 1928, s. 188.)

Utopia ei ole väline uuteen hyväksi koettuun yhteiskuntaan. Utopia on arvokasta itsessään ajattelun ja koetun synteessinä. Ainoastaan itsenäisenä ajattelu kehittyy ja kykenee kohtaamaan todellisuutta sivistyksen ja muutoksen lähteenä: Ajattelu näkee todellisuuden prosessina. Todellisuus itsessään on jatkuvaa ja teot ovat päättymättömiä. Utopia on kirjoittajiensa, lukijoittensa ja kokijoittensa itsensä sivistämistä, ymmärryksen ja moraalitietoisuuden itsekasvatusta. Sivistys taas itsessään on käytännöllistä, varsinkin kun se kokee sivistykseen itseensä kohdistuvia uhkia, olivatpa sitten uhan muodot millaisia tahansa.

Kukapa hyökkäisi suoraan sivistyksen ja kulttuuriarvojen kimppuun? Hyökkäykset saavat humanistisen ja demokraattisen ilmiänsä, muutokset perustellaan kehityksen ja kehitysvaatimusten näkökulmasta. Itsepetoksenkin muodot ovat monet. Aikakauttamme luonnehtivaan henkeen on tapahtunut aiemmin yhteiskunnallisten intressien ja nykyään taloudellisten vaateiden läsnäolon oikeuttaminen opeutuksessa, yliopistossa ja tutkimustoiminnassa. Yliopistolle on langennut osa niin edistää taloudellista aktiviteettia kuin osaltaan toimia valtiokoneiston sosiaaliteknologisen intressin välineenä. Yliopistot saavat parhaan ymmärryksensä mukaan etsiä ja kehittää keinoja yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisuun. Tutkimuksen tehtävänä on tuottaa tietoja hallintoa varten.

Tutkimuksen tehtävänä on tuottaa tietoja hallintoa varten.

On esitetty ajatuksia kriittisestä yhteiskuntatieteestä. On etsitty sivistystä filosofian historiasta. On tutkittu humboldtilaista yliopistoideaalia. On pari vuosikymmentä sitten vaadittu snellmanilaista yliopistouudistusta. Aikoinaan Matti Juntunen kamppaili modernia barbariaa vastaan tuottaen ajatuksia, harrastaen järjen julkista ja julkeaa käyttöä. On tietoisesti tavoiteltu ideaaleja ja osallistuttu aikakauden utopioiden kehittelyyn.

Utopioiden tarkoitus ei ole muu kuin se, että ne elävät yhteisöissä ja sitä kautta vaikuttavat elämään. Elämän kykönsien kautta utopiat ovat tai eivät kykene olemaan käytännöllisiä.

Katsomme utopioiden avartavan ihmismieltä. Ne kannustavat ihmismieltä selviytymään pyrkimyksissään ja niiden avulla itse kukin voi muokata omia arvostuksia ja jopa arvoja. Utopioihin liittyy myös kielteinen puoli. Ne voivat passivoida ja pahimmillaan tylsistyttää. Utopia voi muuntautua verhoksi, joka hämärtää, muuttaa ja peittää todellisuutta.

1. Pahimmillaan utopia tuottaa sen mukaan eläytävissä varmuuden, että kaikki on lopultakin kohdallaan, todellisuus hallitaan eikä todellisuudessa ilmene oikeasti täysin yllättäviä tapahtumia. Inhimillinen kulttuuri saattaa nurjittuneissa utopioissa menettää yllättävät ja laadullisesti ehtymättömät juonteensa. Tällöin toteutuu vieraannuttavaa haaveilua ja ajoittain pahimmanlaatuista ideologiaa.

2. Utopiat kehittelevät paikkansa pitäviä tietoja ja näyttäytyvät huolellisissa erittelyissään tieteen hahmossa. Huomaamattomasti teksti tai elokuva vangitsee

ihmisen otteeseensa, ihastuttaa paljastamallaan välineillä, lumooa tapahtumisellaan sekä tuottaa jatkuvaa halua uppoutua yhä uusiin utopioihin. Utopia toimii pelinä ja se avaa tien viihteen ja jännityksen etsintään.

3. Utopia voi sisältää tyystin väärä kuvitelmia todellisuudesta, vaikka se olisi hyvin taitavasti esitetty ja loogisesti loppuun asti työstetty. Utopian perustavien lähtökohtien ollessa järjestömiä sen keskeisimmät käsitteet eivät kykene heijastamaan todellisuutta ymmärrystä rakentaen. Utopian sisältämät oletukset tuottavat arveluttavia näkemyksiä erityisesti ihmisen sosiaalisesta olemisesta. Utopia kasvaa harjojen loogiseksi erittelyksi, kuvitteellisten aineksien jäsentelyksi ja individualistiseksi spekulatioksi kykenemättä tarjoamaan vihjeitä nykytodellisuuden muutoksien ymmärtämiseen, saati uusien mahdollisuuksien rakentamiseen.

Utopiat ovat alttiita arvostelulle. Jotkut kestävät kritiikkiä enemmän kuin toiset. Mikään utopia ei ole totaalisen huono. Kun on kokija, utopiassa on jotakin koettavan arvoista hyvässä ja pahassa. Kokijan ymmärrys ja eettinen valistuneisuus luo utopian arvon, kokija synnyttää utopian käytännöllisyyden utopiassa esitetyistä aineksista.

Voimme koettujen lukuelämysten jälkeen tarttua uudestaan utopioihin tietoisena niiden ideologisuudesta. Voimme yrittää eritellä ja pohtia. Ehkäpä meille syntyy intuitiivisesti vahvistunut vaikutelma, mistä utopiassa on kyse. Utopiat eivät merkitse samaa erittelykykyiselle lukijalle ja teoksen juoneen tunnevaltaisesti uppoavalle. Omalla tavallaan kuvaava esimerkki on Orson Wellesin radiokuunnelma maailmansodan aikaisessa Yhdysvalloissa. Kuunnelmassa utopia muuntuu yhtäkkiä eläväksi todellisuudeksi, jolloin miljoonat amerikkalaiset uskovat avaruusoloiden hyökkäykseen. Nykyaikana vastaavaan ei tunnu olevan mahdollisuuksia, manipulaatiokoneistolla on rajansa. Manipulaatiota pitäisi taitavasti keskittää ja hajauttaa sekä olisi kyettävä vaientamaan samanaikaista kilpailevaa manipulaatiota.

Utopiakirjallisuutta kuten muutakin kirjallisuutta olisi luettava ajatellen. Ajattelun kautta on mahdollista ottaa todesta utopia ja sen tarjoamat kielelliset mahdollisuudet todellisuuden jäsentämisessä. Silloin on perustaa elää elämässään utopian välittämiä ideoita ja mahdollisuuksia. Tietoisuuden kasvattaminen lukemisessa jää kesken, omaksumme asioita tiedottomasti ja alitajuiset tuntemukset vaikuttavat toimintaamme. Kylmän järjenkäytön täyttämä ihminen ei vastaa juuri kenenkään ihmisideaalia.

Tietämällä sen, mistä utopiakirjallisuudessa on kysymys, voimme hyvin pitkälle välttää ongelmia. Tapahtumisen ongelmallisuus hälvenee. Jos tahdomme suhteuttaa utopiakirjallisuutta ja vaikkapa tieteiskertomuksia keskeisiksi tunnustettuihin kulttuurin alueisiin, lähdemme tekemään ajatuskokeita. Miten käy, jos kohdistamme tieteeseen samoja kriittisiä näkemyksiä kuin utopiaan? Mitä tapahtuu korvatesamme sanan utopia sanalla tiede tai yhteiskuntafilosofia? Milloin tiede on todellisuutta peittävä verho?

1. Tiede vieraannuttaa tutkijansa todellisuudesta. Se tuottaa varmuutta tosiasioiden tietämisestä ja niiden hallinnasta. Vieraantunut tutkija välttyy kylmän ja tylyn todellisuuden kohtaamiselta.

2. Tiede tuottaa tosia tietoja. Tiede viekoittelee henkisesti antautumaan moniin erityistieteellisiin saavutuksiin, kysymyksenasetteluihin, menetelmällisiin hienouksiin ja ihastuttaviin laitteisiin ja tutkimusvälineisiin. Tiede on ideologiaa. Sen lähtökohtia on tieteen spesialisoinnissa, atomistisissa tutkimuskäytännöissä, tieteen tehokkuudessa selvittää irrallisia tosiasioita ja kyvykkyydessä tehdä tosiasioista suppeita alueita koskevia johtopäätöksiä. Empiirinen tutkimus ja yleisesti tiedeyhteisöt kiertävät kokonaisnäkemyksiä, aivan kuin periaatteellista syistä karttaisivat holistisia tutkimushankkeita. Tutkijoiden suuren enemmistön keskuudessa totaliteetin käsite herättää kummastusta. Arkinen tutkimuskäytäntö antaa uskomattoman vähän aineksia kohdata esimerkiksi ihminen, luonto ja tekniikka yhtenä, siis sisäisten suhteiden tuottamana totaliteettina.

3. Tieteen käsitekoneisto saattaa olla oleellisilta osiltaan väärä kuvaamaan ihmisten kokemia ongelmia. Tieteellisyys liittyy luontevasti muodollisiin seikkoihin ja mitattaviin ominaisuuksiin, mutta monet hyvin merkitykselliset asiat suorastaan pakenevat tieteellisiä lähentelyjä. Tiede saattaa olla harhokoneisto loogista jäsentelyä vaille selvyttä.

Emme oikein tiedä sitä, mitä emme tiedä. Tieteellisyysuskosta ja nerokkaista menetelmistä huolimatta tieteen sisälöksi voi paljastua mielikuvituksellinen spekulatio ja oleellisten kysymyksenasettelujen kiertäminen. Tiede tuntuu kulkevan todellisuuden muuttumisen jäljessä ja monet kehitystrendit jäävät akuuteissa vaiheissa tunnistamatta. Tiede ja tutkimus kannustavat ihmistä kovin vähäisesti elämään eettisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Tiedettä käytetään oikeuttamaan egoistisia ja mielettömiä tekoja. Tutkimukseen pohjautuen on tehty runsaasti virheellisiä osoittautuneita päätöksiä. Taloudellinen ja poliittinen päätöksenteko vaatii tieteeltä ratkaisuja osakysymyksiin sivuuttaen intressit ja kokonaisuudet. Tutkijat alistuvat tähän, mitä kuvaa hyvin jo erikoistutkijan nimike. Tiedeyhteisötkin ovat neuvottomia, kun raha ohjaa ja ei ole aikaa vaihtoehtojen kehittelyyn. Niinpä osaongelmien ratkaisujen vaikutukset suhteessa kokonaisuuksiin jäävät selvittämättä eikä kokonaisedun vaaliminen ole tutkimuksellisissa tarkasteluissa mukana.

Utopioita koskeva tutkimus voi yltää inhimillisen toiminnan ja tietämyksen perusteisiin asti. Yksinkertaisesti utopiat kertovat todellisuuden hahmottamisesta yhtyneenä useissa tapauksissa sykähdyttäviin taiteellisiin muotoihin. Eri aikojen utopiateoksissa on runsaasti tekstikohtia, jotka tuntuvat ääneen luettaessa osuvan kohdalleen. Tämä on mahdollista, koska utopioissa vain harvoin rajoitutaan vastaamaan valmiisiin kysymyksiin. Utopiat kannattavat mukanaan menneisyyttä, nykyisyyttä ja mahdollisia tulevaisuuksia.

Utopioiden asema on ollut vaihtelevasti ongelmallinen. Niitä on tietoisesti jätetty syrjään, samalla kun valittuja utopioita aineksia pyöritetään mediassa. Syrjimisen yksi syy on epäajanmukaisissa ajatuksissa. Lähtökohtiensa perustalta mittaava yhteiskunnan ja ihmisen käyttäytymisen tutkimus pyrkii kiertämään laadullisia, so. spekulatiivisia kysymyksiä. Laadullisissa kysymyksissä on ponnahdusvaikeutusta harrastamaan filosofista ihmistutkimusta ja yhteiskuntafilosofiaa. Utopiakirjallisuus kantaa sisällään isoja kysymyksiä: Mitä on valtio? Milloin yhteiskunta on oikeudenmukainen? Mikä on työn luonne ihmisten elämässä ja yhteiskunnassa? Millainen on paras mahdollinen valtio? Miten valtio ja yhteiskunta olisi järjestettävä? Utopioiden tarjoamat kysymyksenasettelut koskevat ihmisyyttä, ihmiseksi kasvamista, ihmisen elämistä, sääntöjä ja erityisesti inhimillisen toiminnan päämääriä.

Filosofisesti puhuttelevat utopiat käsittelevät sykähdyttävästi arvoja, päämääriä ja elämässä yleensä esiintyviä arvo-ongelmia. Onko utopioissa sellaisia tieteellisyyden aineksia, jotka on ohitettu tieteellisessä keskustelussa? Kuvaavat ja selittävät tutkimukset tuntuvat antavan vastauksia aivan erilaisiin kysymyksiin kuin utopiakirjallisuus. Millaisista vastauksista ihmiset saavat aineksia omaan elämäänsä? Valtaosa erityistieteellisistä tutkimuksista menettää hohtonsa hyvin pian. Tieteellisluontoiset selvitykset saattavat kestää muutaman kuukauden. Hyvin kirjoitettu utopia tarjoaa lukuelämyksiä pitkään.

Utopioissa on tieteellisiä haasteita. Utopioihin latautuu mahdollisuuksina yhteiskunnallisia tekoja. Utopioiden varsinainen merkitys avautuu lukukokemuksessa: Utopioiden arvo on sen kokemisessa, mitä me itse kukin olemme tai voisimme olla ihmisinä.

Pedersen Jan – Svensson Lars – Peltomäki Jari – Varesvuo Markus

Linnut äänessä

150 Pohjolan lintulajia äänineen

Koko: 212 x 273 mm

TAMMI 2010, 256s.

ISBN: **978-951-31-5559-9**

Suomentaja: Lasse J. Laine

Linnut äänessä on uusi innovaatio lintukirjojen laajassa kirjossa. Kirja on suuri kokoinen, erinomaisesti kuvitettu teos. Kuvien laatu on aivan omaa luokkaansa kilpailijoihin verrattuna. Ääninäytteet on integroitu kirjaan kiinteästi yksinkertaisena äänentoistolaitteena. Vaatimattomasta laitteesta lähtee yllättävän puhdas ääni, Laite on niin helppo käyttää, että Pihtiputaan mummokin sen oppii. Alkukesästä ehdin kokeilla ulkona äänten aitoutta ja empiirisenä havaintona ainakin kirjosiippoherra meni vipuun. Sittemmin luin kirjasta ankaran ukaasin, ettei ääniä saa käyttää houkutteluun tms, etteivät linnut häiriinny.

Lintukirjojen kehittymistä on mielenkiintoista vertailla. Ensimmäinen äänellinen lintukirja Suomessa oli Juhani Paatelan yhdessä Leo Lehtosen ja Teuvo Suomisen kanssa tekemä Laulava lintukirja (WSOY 1963). Siinä oli alunperin kymmenisen singlen kokoista vinyylilevyä ja samoihin mittoihin sopiva kirja. Olihan se hiukan hankala käyttää, jos halusi juuri tietyn visertäjän äänen löytää. Teos teki suuren vaikutuksen pojannappulaan. Sittemmin hankin Linnut laulavat teoksen, joka on taskuun mahtuva kirjanen ja äänite on CD-levynä. Tekijät Benny Andersson, Lars Svensson ja Dan Zetterström. Suomeksi toimittaneet Pekka J Nikander ja Juhani Lokki (Otava 1992). Nykyisin löytyy internetistä vaikkapa Birdlife Suomen sivuilta lintujen kuvia ja ääniä. Ehkä tulevaisuus - jopa nykyisyys - on katsella ja kuunnella kännykällä nettisivujen tarjontaa. Pidän kuitenkin Linnut äänessä kirjaa arvokkaana teoksena erinomaisen kuvituksensa ja helpon käytettävyytensä ansiosta. Se soveltuu erittäin hyvin aloittelevan bongarin ensimmäiseksi kirjaksi. Kohta alkaa talviruokintakausia ja kirjaa onkin mukava selailla tunnistaakseen mahdolliset uudet vierailijat.

Hannula Yrjö – Pojanluoma Riitta

Erämiehen herkut

Suomalaisia riista- ja kalaruokia

Koko: 195 x 225 mm

TAMMI 2010, 176s.

ISBN: **978-951-31-5312-0**

Kannen tekijä: Aki Suvanto

Syksyn sadonkorjuu aikaan sopivasti julkaistu Erämiehen herkut on jo neljäs painos alunperin 1993 ilmestyneestä keittokirjasta. Uudistuksia on joissakin ruokaohjeissa ja uutena alueena ravut sekä juomaopas. Kirjan kuvitus on tunnelmallinen. Kuvat metsästä ja vesiltä vievät ajatukset niihin hetkiin jolloin saalis on saatu. Ruokakuvat ovat selkeitä ja houkuttelevia. Ruokaohjeet ovat konstailematomia ja helposti sovellettavissa. Nykyisin on ruokaohjeissa usein vikana snobismi, joka ilmenee ihmeellisinä aineksina, omituisina valmistustapoina sekä taisitteluna veristen pihvien ja petokalojen maailmassa kuten monet kokki ohjelmat antavat ymmärtää.

Erämiehen riistaherkkuja voi testata aivan hyvin sian- ja naudanlihalla sekä broilerilla. Kirja kuuluu jokaisen luontoihmisen keittiöön.

Häyhtiö Tapio

Demokratiaa vai toimintaa? Näkökulmia kansalaislähtöisen verkkopolitiikan teoriaan ja käytäntöön

Tampere University Press 2010

Acta Universitatis Tamperensis; 1535

ISBN: 978-951-44-8130-7

Acta Electronica Universitatis Tamperensis; 977

ISBN: 978-951-44-8131-4

URN: urn:isbn:978-951-44-8131-4

Artikkeliväikkäri tutkiskelee politiikan refleksiivisyyttä ja mahdollisuuksia vaikuttaa verkon avulla. Katse suuntautuu hallinnon läpinäkyvyyden ja valvonnan mahdollisuuksiin. Tutkimus painottuu sosiaalisen median vaikuttavuuteen kansalaistoiminnassa poliittisena foorumina. Ajankohtainen tutkimus hyvin voimakkaassa muutoksessa olevasta mediasta. Miten vaikutetaan ja missä vaikutetaan, ovat keskeisiä metakysymyksiä. Useissa artikkeleissa on toisena kirjoittajana ollut Jarmo Rinne.

Kariniemi Olli

Järjestölehden yleisötutkimus yhteisön kehittämisen välineenä

Tampere University Press 2010

Sarja: Media Studies

ISBN: 978-951-44-8049-2

Acta Electronica Universitatis Tamperensis; 952

ISBN: 978-951-44-8050-8

URN: urn:isbn:978-951-44-8050-8

Mielenkiintoinen tutkimus yhteisöjen toiminnan kehittämisestä. Kariniemen pitkäaikainen työ kristillisissä järjestöissä erityisesti päätoimittajana on jalostunut erinomaiseksi väitökseksi. Kirja sopii vaikka oppaaksi miten tutkimus jäsennetään. Käsitteet selvennetään ansiokkaasti ilman turhaa uusilla termeillä kokeeteeraamista. Tutkimusalue on hyvin rajattu ja aiemmat tutkimukset aiheesta esitellään asiallisen kriittisesti. Kaikkinensa hyvin käyttökelpoinen tutkimus sovellettavaksi käytäntöön. Kansalaiskeskustelun herättäminen, yhteisöllisyyden rakentaminen jopa identiteetin rakentaminen ovat esille nousevia teemoja.

Pietilä Veikko ja julkisuuspiiri

Julkisot, yleisöt ja media

Suomennoksia ja kirjoituksia julkisista vuorovaikutus- ja toimintamuodoista.

Tampere University Press. TUP 2010, 525 s.

Sarja: Media Studies.

ISBN: 978-951-44-8067-6

Teos on artikkelikokoelma, joka tutkailee julkista toimintaa sekä julkisen, julkison ja yleisön määritelmiä. Teos on mitä suurimmassa määrin käsitteitten pyörittelyä eri tasoilla. Artikkelit ovat osin poleemisia osin tiukan analyttisiä erikoisjulkaisuissa ilmestyneitä tekstejä. Johdannon kirjoittanut Seija Ridell on myös useissa artikkeleissa toisena kirjoittajana.

Asiaan syvemmin vihkiytymättömälle lukijalle teos ei välttämättä aiheuta väristyksiä. Mediatutkijoille ja viestinnän ammattilaisille se lienee peruskauraa. Filosofille vain suuri kysymysmerkki.

TÄYDENNYSTÄ ANALYYTTISEN JA FENOMENOLOGISEN ETIIKAN LUKEMISTOON

Kosti Joensuu

1900-luvulla filosofisen etiikan harjoittaminen oli runsasta ja monipuolista. Tähän vaikuttivat nopeat muutokset yhteiskunnassa: suurten uskontojen hajoaminen, teollistuminen ja sodat. Yleisesti tilanteesta puhutaan modernisoitumisena. Filosofit etsivät sellaista uskonnoista ja ideologioista riippumatonta moraalialia ja etiikan teoriaa, joka kiinnittyisi maallisiin näkökohtiin ja olisi yleisesti hyväksyttävissä. Uskonnollisesta ilmoituksesta tai lähteestä riippumattoman moraalien rakentamisen tehtävä ei kuitenkaan ollut helppo.

Mannermaisen filosofian pohjalta syntyi arvofilosofian suuntaus, jossa pohdittiin arvojen olemusta, niiden ihmisestä riippumatonta olemassaoloa ja moraalista intentionalisuutta. Myöhemmin arvofilosofian perustalle kehittyi analyyttisen etiikan suuntauksia. Niissä teoretisoitiin itsenäisesti etiikan käsitteiden luonnetta loogisen analyysin keinoin ja esitettiin näkemyksiä moraalien luonteesta. Perinteisten dogmaattisten tai metafyyssisten perustojen mureneminen moraalilta kohdisti tutkimuksen juuri moraalien luonteeseen kulttuurisena ja inhimillisenä asiana. Moraalien alku- ja syntyperien tutkimuksessa muodostui useita erialisia kantoja, joissa painotettiin vuoroin kulttuurin, yhteiskunnan, biologian, tunteiden, kognitiivisten kykyjen merkitystä. Filosofit painottivat eri tavoin esim. relativistisia, emotivistisia, intuitionistisia tai biologisia näkökulmia. Tehtävän haasteellisuus ilmenee juuri käsitysten rikkaudessa ja vaikeudessa tavoittaa kokonaisvaltaista otetta moraalien ilmiöstä.

Etiikan lukemisto on valikoima 1900-luvun moraalifilosofian klassikkotekstien katkelmia ja merkittäviksi muodostuneita artikkeleita. Kirjan rungon muodostavat neljä etiikan suuntausta – mannermainen arvofilosofia, intuitionismi, ei-kognitivismi ja relativismi – joiden mukaisesti kirja jakautuu lukuihin. Jokainen käännetty teksti asettuu johonkin mainittuun suuntaukseen tai loppuun liitettyyn etiikan nykytilaa käsittelevään soveltavan etiikan lukuun Kriittisiä kysymyksiä (Teemoina: Lääketiede, sukupuolten väliset suhteet, sotilaallisen toiminnan oikeutus, ympäristöongelmat ja vaurauden jakautuminen). Harkitusti toimittajat ovat ottaneet mukaan filosofeja, joiden tekstejä ei aiemmin ole suomeksi ollut luettavana. Useimmat ovat tuttuja oppikirjojen välittäminä: F. Brentano, A. Meinong, N. Hartmann,

Etiikan lukemisto

Gaudeamus, 2010, s. 450.

Toim.
Markku Oksanen,
Veikko Launis ja
Seppo Sajama.

M. Scheler, G. E. Moore, H.A. Prichard, W. D. Ross, W. K. Frankena, A. J. Ayer, Charles L. Stevenson, R. B. Brandt, P. Foot, R. M. Hare, J. L. Mackie, E. Westermarck, B. Williams, G. Harman, H. G. Frankfurt, M. Ruse, V. Held, J. Rachels.

Lukujen alkuun on kirjoitettu johdannot, joissa käydään tiivistetysti läpi tekstien pääajatuksia ja parhaimmillaan kiinnitetään koko suuntaus laajempaan historialliseen kontekstiin.

Etiikan lukemisto on samanaikaisesti 1900-luvun etiikan klassikkotekstien käännöskokoelma sekä kommentaarijohdatus tuon aikakauden keskeisiin etiikan suuntauksiin. Tällaisena teos tarjoaa täydennystä myös oppikirjojen jatkumoon. Selkeä jaksoitus, johdannot ja etiikan nykyteemoja käsittelevät artikkelit tukevat oppikirjamaisuutta. *Etiikan lukemisto* tukee opetusta niin tentti- ja esseeaineistona ja osittain hyödynnettynä myös työseminaariopetuksessa. *Etiikan lukemisto* on tärkeä täydennys suomenkieliseen etiikan lukemistoon avaten aikaisempiin oppikirjoihin päätyneitä ohennettuja ideoita ja teoriamallinnuksia.

Filosofisen etiikan lukemistoon on suomessa käännetyn klassikkokirjallisuuden ohella kuulunut oppikirjoina Urpo Harvan *Etiikka* (1958), Timo Aikaraisen *Moraalifilosofia* (1987) sekä Juhani Pietarisen ja Seppo Poutasen *Etiikan teorioita* (1998), joita toimittajat suosittelevat laajempina oppikirjajohdantoina nyt käännettyihin teksteihin.

Etiikan lukemisto ohjaa opiskelijoita klassikoiden pariin, joiden ajattelu on ollut kokonaisvaltaista yksittäisten ideoiden keksimisen sijaan. Oppikirjat kokoavat ideoita, mutta oppiminen on ajattelutapoihin ja niiden perusteisiin syventymistä. Filosofisen oppimisen ongelma ei niinkään näytä olevan

siinä, että ”kannettu vesi ei kaivossa pysy”, vaan pikemminkin siinä, että juuri kannettu vesi näyttää pysyvän. Etiikan lukemiston klassikkotekstit haastavat teorioiden syntyperiin ja teorioiden rakentamiseen paneutuvaan omakohtaiseen ymmärtämiseen. Muun muassa olemisen ja pitämisen suhteen ongelma saa kaivattua lisäproblematisointia ja saat-
taa vapauttaa lukijoita ajattelemaan oppikirjamalle- ja rikkaammalla tavalla. Toisaalta tästä näkökul-
masta *Etiikan lukemiston* suuntauksittain kootut ly-
hyet artikkelit ja katkelmat saattavat jäädä irrallisik-
si ja lukijoiden on itse punnittava millaisia välinei-
tä kirja antaa oman teoreettisen ajattelun kehittämi-
seen.

Ikuinen etiikka

Nykyisessä tilanteessa, jossa usein koetaan ihmisen elämänmuodon, toiminnan ja ajattelun vieraan-
tuneen ilmenevästä merkityksinä koettavasta todel-
lisuudesta, viriää laaja kysymys ihmisenä olemisen
eetoksesta. Kreikankielen etiikkaa tarkoittava kan-
tasana ethos kattoikin koko inhimillisen olemisen
alueen, jossa eri tavoin ajatellen, toimien tai raken-
taen muodostettiin suhdetta olemassaoloon. Länsi-
maisien filosofian alkuaikoina etiikkaa ei vielä pi-
detty ontologisista kysymyksistä erillisenä oppi-
alueena, moraalifilosofiana, vaan se ymmärrettiin
koko laajuudessaan ihmisen asuinsijan ja olemisen
tyylin ajattelemisena. Suhteessa tuohon etiikan pe-
rusmerkitykseen eettisten teorioiden ansioita voi-
daan viimekädessä arvioida.

Etiikka liit-
tyy aina huma-
nistisiin tietei-
siin, mutta
myös luonnon-
tieteisiin, jotka
tutkimuksillaan
rakentavat käsi-
tystä ihmisestä
ja todellisuu-
desta ohjaten
näin ihmisen
orientaatiota in-
himilliseen to-
dellisuuteen. In-
himillisen ole-
massaolon ja
moraalisen toi-
minnan alkuti-
lan ja alkuehto-
jen pohjimises-
ta ei etiikka voi
aitona tutki-
muksena lopul-

ta irrota. Ihmisen todellisuussuhde on (eksistentiaa-
listen ehtojen puitteissa) ideologioiden, poliittisen
vallan, tieteiden, talouden, teknologian jne. läpäise-
mä ja niiden välittämää. Mikään inhimillinen toi-
minta ei tässä laajassa mielessä ole eettisesti viaton-
ta; on kysyttävä millaista todellisuussuhdetta ky-
seisten aktiviteettien toteutusmuodoissa tuotetaan
ja kuinka tulos vastaa käsityksiimme ihmisen ole-
massaolosta. Tätä ontologista painotusta ei kuiten-
kaan pidetä selviönä, vaan etiikka nähdään nyky-
tieteissä erillisenä filosofian oppi-alueena. Myös
useimmat *Etiikan lukemistoon* kootut tekstit ovat
tyypillisiä käsiteanalyyseja ja jäävät vaille koko-
naisvaltaista kysymystä eetoksen luonteesta ja sen
rakentumisesta eletyssä maailmassa.

Etiikan lukemiston takakansi mainostaa itseään
hieman rajaavasti analyyttisen etiikan teoksena,
vaikka mannermaisien arvofilosofian osio on sen
yksi keskeisimmistä jaksoista ja tunnetusti fenome-
nologinen. Teoksen johdanto käsittelee vain lyhyes-
ti mannermaisien ja analyyttisen filosofian suhdetta.
Lukijalle jää käsitys, että suuntauksien ovat ainakin
etiikan kohdalla samassa ”kehityksellisessä” jatku-
mossa. Näin ei kuitenkaan ole. Fenomenologiseen
teorianmuodostukseen kiinnittyneet mannermaiset
moraalifilosofit/eetikot ovat pyrkineet pitämään
ihmisen elämismaailman mukana teorianmuodos-
tuksessa, kun anglosaksinen analyttinen moraa-
lifenologia on enemmän tukeutunut formaalin logii-
kan välinein moraalifilosofisten käsitteiden ja kie-
len analyysiin.

Mannermainen arvofilosofia on olennaisena historiallis-teoreettisena taustana fenomenologialle suuntauksena ja erityisesti Emmanuel Levinasin ja Martin Heideggerin filosofioiden pohjalta rakentuvan eettisen ajattelun ymmärtämiselle. Näin siksi, että käsitys ihmisen intentionaalisesta maailmasuhteesta jäsentyy täsmällisesti juuri Brentanon kirjoituksissa ja ohjaa myöhempien fenomenologioiden analyysseja moraalisten merkityssuhteiden rakentumisesta. Esim. Max Schelerin fenomenologinen etiikan teoria on monin tavoin vaikuttanut myöhempään fenomenologiaan ja analyyttiseen etiikkaan.

Myös ihmisen maailmasuhteen lähtökohdasta voidaan tehdä filosofista moraalin tutkimusta. *Etiikan lukemistossakin* esille tulevat mannermaisen arvofilosofian klassikot tarjoavat fenomenologiselle etiikalle yhden perustan, sillä niiden lähtökohta on kokemuksellisessa maailmasuhteessa. Ihmisen intentionaalisen maailmasuhteen lähtökohdasta saavutetaan laaja ja perusteellinen näkymä moraaliluonteeseen. Samalla tavoitetaan käsitteellisiä välineitä ja ymmärryshorisontteja paikallisten identiteettien ja moraliteettien ymmärtämiseen ja rakentamiseen. Fenomenologiakin voi olla käsitteellisesti tarkkaa. Se, että filosofoidaan tinkimättömästi kokemuksellisen läpi, tarkoittaa usein myös täsmällistä analyyttistä käsitteellisyttä – tämä on kuitenkin eri asia, kuin pelkästään kieleen kohdistuva abstrakti ja eletyistä ilmiöistä etääntyvä spekulatio. Käsitteiden määrittäminen ja niillä kalkyloiminen lienee kuitenkin yhtä yleistä niin fenomenologian kuin analyyttisen filosofian tutkijoiden parissa.

Etiikan lukemiston rinnalla on tarpeen perehtyä muuhunkin 1900-luvun etiikkaan. Muun muassa Jean-Paul Sartrelta, Michael Foucaulta, Emmanuel Levinasilta ja Jean-Luc Nancyta on jo käännetty etiikkaa käsitteleviä tekstejä, jotka ovat tärkeitä nykyetiikkaan perehdyttäessä. Sara Heinämaan ja Johanna Oksalan toimittama teos *Rakkaudesta toiseen. Kirjoituksia vuosituhannenvaihteen etiikasta* (2001) auttaa etiikkaan perehtyviä suunnistamaan 1900-luvun filosofisen etiikan rikkaassa kokonaiskentässä. Rinnakkainen tutustuminen on tärkeää myös siksi, että useat analyyttisen moraalifilosofian harrastajat näyttävät ammentavan ideoita ja käsityksiä fenomenologeilta. Tämä on kuitenkin ongelmallista aina kun kokonaisvaltainen konteksti, ns. elävä perusta josta fenomenologi on näkemysensä päätenyt, kadotetaan. (Hyvä historiallinen johdatus moraalifilosofiaan on esim. Matti Häyryn *Hyvä elämä ja oikea käytös – historiallinen johdatus moraalifilosofiaan* (2002).)

Lopuksi

Etiikan lukemistoon käännettyt tekstit syventävät käsitystä 1900-luvun moraalifilosofian keskeisistä suuntauksista. Kokonaisuutena teos on erittäin tervetullut täydennys suomenkielisen etiikan lukemistoon niin yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin, kuin osin alemmankin asteen oppilaitoksiin. Teosta ei tarvitse välttämättä lukea kokonaisuutena. Hyvien otsikointien ja osioihin liitettyjen johdatus-tekstien myötä kirjasta on mahdollista valita itselle tai opetustilanteeseen sopivia tekstikokonaisuuksia. Syvempi tutkimuksellinen perehtyminen kuitenkin edellyttää tekstien laajempiin yhteyksiin ja alkupe- räisiin konteksteihin tutustumista.

Sanotaan, että soveltava etiikka pelasti akateemisen moraalifilosofian hitaalta kuolemalta. Ihmiselle tärkeät kysymykset nostettiin marginaalista keskelle. Todelliset elämässä kohdatut ilmiöt tulivat takaisin etiikan piiriin. *Etiikan lukemiston* toimittajat katsovat, että kiinnostus moraalitermien merkityksestä on laajentunut kiinnostukseksi elämän merkityksestä. Käsittääkseni tämä on myös se kysymisen ja tutkimuksen suunta, jossa moraalifilosofia hakee uudestaan kadottamaansa ontologista perustaansa.

Markkinaisäntä Vele Varjo marssii maalituumariksi Rovaniemen wanhoilla markkinoilla.

MEÄNMAAN FILOSOFII (2)

LUPPOKAUET

Bengt Pohjanen

Kuva: www.sirillus.se

Mie olen itte visunääri, misunääri, mailmanparantaja ja utopisti. Hollaamatonta hoitoa! Jos mulla ei olis tuota vaimoa joka piättää minua traksista mie rämpisin vielä syvemissä filosooffisissa rotkoissa. Samoten jos mie en olis kasunu maltillisessa filosooffisessa koissa, jossa Arton äijän maalaama taulu: "Kodin onni on tyytyväisyys" oli hyvän elämän perusta ja pohja.

Uusi filosofii syntyy luppokautena, ko oon sotia, ruttoja, nälkävuosia ja luononkatastrooffia. Net tietävä aina muutosten aikaa.

Haitissa oon ollu iso maanjäristys, kymmeniä tuhansia oon kuolu, talot ja palatsit oon hajohneet. Presitentiläkhään yhtäkkiä ei ollu polsteria, jonka päälle olis päänsä kallistannu. Haiti muuttu jossaki minuutissa toiseksi maaksi. Se ei ennä koskhaan saata olla mitä se oli ennen tätä. Levottomuus, kiihtymys, paniikki oon vallassa. Puolueet ja föreninkit oon menettäneet merkityksen. Varkhaila oon killinpäivät. Ihmisenäkemys ei saata tämän jälkeihin olla sama ko ennen maanjäristystä. Ihmisen hyvät puolet korostuvva ja pahat puolet hurjistuvva. Ihmisen kaksinaisuus paljastuu. Järkevyys menettää vallan ja ahistus ajaa ihmiset monheen suunthaan, kukhaan ei yhtäkkiä tiä millekä alkaa.

Mutta kaikile oon se yhtä ja sammaa, ette nykyhetki ei ole mukavaa. Siihen ei saata jää'ä. Nykyhetkestä oon vain kaksi tietä: taappäin eli etheen käsin. Näin ihminen aina toimii kriisissä ja ahistuksessa.

Näin syntyvä utopiat, unelmat ja fanttasiit. Mielenkiintosta oon, ette taappäin unelmoiva aatos oon etheen käsin pyrkivän aatoksen kaksonen. Tästä meilä oon hyvät esimerkit viimi vuosisaan utopioista: kansalissosialismi ja internatsunaalisosialismi.

Lähtökohta oli luppokausi, paha aika, ahistava nykyhetki, jonka ensimmäinen mailmansota ja tekninen eistyminen olit tuohneet ihmisten mailhmaan. Tässä tilantheessa synty liikkeitä, jotka kaikki uhkasit keisarikuntia ja ihmisten vaphautta. Nykyhetkheen ei saattanu jää'ä. Se ahisti ja pölätti. Silloin oli helppo saaja läpi vaikka mitä filosooffista aatosta. Hitleri esiintyy filosooffina. Lenini kirjotti filosooffisia teoksia. Stalinin teoksia löytyy vieläki Meänmaan kirjajhylyistä. Mussolini korostethiin filosooffien taihvaasheen. Tämä tuntuu nyt naurettavalta, mutta siihen aikhaan nämät herrat nähthiin työväenliikkeen ja uuen ajan johtajinna. Näitten ajatuksista lähethiin kahtheen suunthaan: Toiset lähit hakheen paratiisiä entisistä ajoista, toiset lähit juovathaan tulevaisuuen paratiisin aatosta. Nämät kaks aatosta oon filosooffisia kaksosia: ihminen ei kelpaa, sen häätyy muuttaa. Toinen löysi hyvän rotun ja hyvän ihmisen menheistä ajoista, aarialaisista ja toinen tiesi uuen ja hyvän ihmisen olevan tulevaisuueessa, sitä sanothiin "homo sovietikukseksi". Molemat oon rasistisiä ja vastustavva maltilista konservatismiä, joka halvaa pahasta nykyhetkestä lähteä kananaskelin uuen päivän pitenemisheen. Maltilinen konsvervatismi oon tähhään asti ollu ihmiskunnale paras folosofii. Meänmaassa oon ollu näitä kaikkia, jopa samassa perheessä. Molemat oon pitähneet kauheata meteliä ja net oon ittele raivanheet tillaa, useasti tappelemalla. Mailtiliset, joihin piiaan suurin osa meänamaalaisista kuuluu oon olheet hiljaa ja ko mullistusten aika oon ollu ohi net oon olheet oikeassa – niinku aina.

Luppokausi oon hyvä ja huono. Se eistää ihmistä ja se tappaa ihmisen. Uuen ajan luppokausi toi terhveen kaupankäynnin ja rauhalisen Euroopan maltilisen filosofiin kautta, mutta tie oli pitkä ja verinen. Utopiat kerksit tappaa hurjan määrän ihmisiä.

Keskitysleirifilosofiin keksit Lenini ja Trotski. Net tarttit orjia ja net tarttit paikkoja, joissa ihmiset saatto muuttaa uueksi rotuksi. Komunistitten keskitysleiriä oli vähhiinhään 400. Solovetskin keskitysleirin portin yli seiso 1933: "Työ tekkee vaphauttaa!" Auschwitzin portila oli. "Arbeit macht frei!"

Nämät aatheet kuolit omhiin myrkhyin.

Nyt oon uusi luppokausi.

Päivän filosooffinen aatos: "Minkä tehet, tehe oortninkhiin!"

Bengt Pohjanen

Meänmaan privaattifilosooffi

Jäljet johtavat nettitehtaalle

Nimettömien nettikirjoitusten ottaminen lähdemateriaaliksi toimitustyössä on huomattavasti yleistynyt. Toimittajat käyttävät anonyymejä roiskaisuja lähteinä halutessaan mennä kansan pariin. Ikään kuin nimettömät jurputukset kuvastaisivat jollakin tavalla koko kansan mielipiteitä.

Tämä johtuu paljolti toimittajien henkisestä laiskuudesta. Ei tarvitse haastatella ketään, ei tarvitse nähdä tiedonhankinnan vaivaa. Muutamalla klikkauksella ollaan millä tahansa foorumilla, jossa aina samat tyypit keskustelvat aivan mistä tahansa uutisaiheesta.

Kun minä opiskelin yliopistossa journalistiikkaa minua opetettiin varomaan yleisönosastokirjoituksia. Niitä kuulemma tehtaili se sama 3-5 % kansalaisista. Eli yleisönosaston mielipide ei ollut se kansan mielipide.

Miksi nyt on nettipalstojen räyhähengistä tullut niin arvokkaita, että heitä lainataan asiallisiin sanomalehtiartikkeleihin?

Anonyymissä nettikirjoittelussahan on se kiva juttu, että kaikki estot ja hyvät tavat voi heittää romukoppaan, kun ei tarvitse esiintyä omalla nimellä. Mutta on muitakin estottomia mielipidekokouksia, joita toimittajat voisivat kätevästi käyttää lähteinä: suomalaisten miesten juopottelu-saunaillat sekä naisten kampaamoistunnot.

Niistä löytyisi ihan yhtä arvokasta, reipasta lähdemateriaalia. Pakolaisartikkeliin voitaisiin liittää analyttinen mielipide saunaillasta: "Maahanmuuttokriittisen Peran mukaan kaikki pakolaiset pitäisi viedä keskitysleiriin siellä Afrikassa ja opettaa ensin tekemään oikeaa työtä ennen kuin tänne tullaan viemään meidän naisia, stna."

Hyviä lähteitä turkiskeskusteluun löytyisi helsinkiläiskamppaajan nuorekkaalta Sanna-asiakkaalta: "Voi siis aivan kauheeta miten ne pitää niitä kettuja häkissä, siis ihan heti pitäis kaikki sellaset lopettaa ja eiks ne vois vaikka muuttaa ammattia ja alkaa opettaa luovaa tanssia kaikki."

Nettikeskustelun estottomuutta lähenteleviä puheenvuoroja löytyy myös lastentarhasta. Näin kommentoi pikku-Viljo lentokieltoa: "Prrmm... prrmm... ei oo."

Nämä lähdemateriaali-ideat ovat maamme toimittajien vapaassa käytössä tästä eteenpäin.

Rovaniemen viettäessä 50-vuotisjuhlavuottaan olemme valmistaneet CD:n ROVANIEMI KAUPUNKINI

CD sisältää 12 Esa Tikkalan laulusävellystä rovaniemeläisten ja pohjoisten runontekijöiden teksteihin.

Mukana ovat seuraavat runon taitajat: Jorma Etto, Eino Leino, Risto Nieminen, Jari Pulsa, Johanna Pätsi, Arvo Ruonaniemi ja Heli Slunga. Lisäksi mukana on laulu joka on sävelletty Lau-lujen Laulun joihinkin säkeisiin.

Laulut esittävät Johanna Pätsi ja Elias Chávez. Säestyksestä vastaavat Juuso Haavikko (kitara), Matias Keskiruokanen (basso ja harmonikka), Mikko Ruokamo (rummut), Väinö Jalkanen (piano), Hannu Raudaskoski (kontra-basso) sekä Esa Tikkala (piano&musiikin joh-to).

Musiikki on nauhoitettu Seppo Leinon SE-LE Studiolla kesäkuussa 2010. Graafisen toteu-tuksen valokuvineen on tehnyt Aleksi Tikkala.

ROVANIEMI KAUPUNKINI CD:tä myy-dän kymmenen euron hintaan Rovaniemellä Lapin Maakuntakirjaston musiikkiosastolla ja Lappi-osastolla, Arktikumin myymälässä, Ro-vaniemen kaupungintalon palvelupiste Osvii-tassa sekä Rovaniemen Matkailuneuvonnassa Sampokeskuksessa.

Helsingissä ROVANIEMI KAUPUNKINI CD on saatavana FUGAn myymälästä (Kaisaniemenkatu 7, F-musiikin yhteydessä). Oulussa CD:n voi hankkia Café Provencesta (Hallituskatu 25).

CD:n myyntihinta on 10 euroa.

ROVANIEMI KAUPUNKINI on kustannettu Lyseonpuiston lukion muusikkojen järjestämien konserttien ja esiin-tymisten tuotolla. Kaikki niihin osallistuneet ovat yhdessä laulajien ja muusikoiden kanssa mahdollistaneet tämän kulttuuriteon.

Äänitteen toteuttajien toiveena on, että mahdollisimman rovaniemeläinen ja kaupunkimme ystävä hankkisi kau-punkimme viettäessä 50-vuotisjuhlaansa valmistetun ROVANIEMI KAUPUNKINI CD:n itselleen tai lahjaksi. Myyn-tituotto käytetään LYSEONPUISTON LUKION TOIVO-TUT II äänitteen valmistamiseen.

Kaikista ROVANIEMI KAUPUNKINI äänitteeseen liittyvistä asioista voi allekirjoittaneeseen olla yhteydessä.

Ystävällisesti

Esa Tikkala
Lyseonpuiston lukion musiikinlehtori
040 533 1634
esa.tikkala@rovaniemi.fi

Musiikin opettaja, kauppalan poika Esa Tikkala.

Mitä merkitsee olla kauppalan poika?

Synnyin lähes kuusikymmentä vuotta sitten kivikaudelta saakka asutetulla paikalla Kirkonjyrhämän rannalla sijainneessa synnytyslaitoksessa Rovaniemen kauppalassa josta yhdeksän vuotta myöhemmin tuli kaupunki. Se minne synnymme on sattumaa. Se missä sydämemme ja ajatuksemme ovat on tärkeintä. Minulla ne ovat koko maailman lisäksi erityisesti Rovaniemellä, tällä ainutlaatuisella suurten jokien yhtymispaikalla jonka ainutlaatuisen historian vanhempani minulle välittivät ja jonka suurenmoisen luonnonympäristön itse tulin kokemaan.

Kuka on filosofisin säveltäjä?

Minulle hän on monista hienoista vaihtoehtoista Hanns Eisler. Hän pyrki musiikillaan toteuttamaan filosofista ajatusta siitä, että filosofian ei pitäisi rajoittua maailman selittämiseen vaan on pyrittävä musiikin avulla maailmaa muuttamaan. Koettuaan tämän prosessin tietynasteisen haaksirikon hän muutama kuukausi ennen kuolemaansa sävelsi baritonille ja jousiorkesterille upean laulusarjan "Ernste Gesänge"(1962). Musiikillisine ratkaisuineen ja runovalintoineen se puhuttelee minua hyvin syvältä aina kun sen kuuntelen.

Kuka on musikaalisin filosofi?

Tähän en osaa vastata.

Filosofian ja musiikin merkitys kasvatuksessa?

Kriittisen pintaa syvemmälle menevän ajattelutavan edistäminen. Filosofia perustuu kieleen jolla voidaan varsin tarkasti kuvata ja määritellä asioita ja niiden välisiä suhteita. Musiikki -ilman sanoja- perustuu viestintään jonka vaikutukset ovat ajatuksellisten seikkojen lisäksi myös puhtaan fyysisiä. Siksi musiikin vaikutus monessa mielessä tunkeutuu meihin syvemmälle kuin eksaktit sanalliset ilmaisut.

Absoluuttinen sävelkorva?

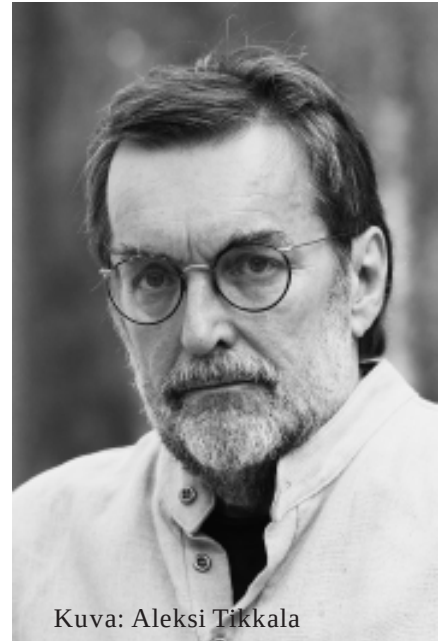
Erinomainen sävelmuisti.

Osaako jokainen musisoida?

Osaa tietysti mutta osaamisen laatu ja taso tietysti vaihtelevat valtavan suuresti.

Jos olisit Rovaniemen filosofikuningas mitkä olisivat tärkeimmät päätöksesi?

Ainutlaatuisen luonnon ja historian omaavassa paikassa kaikille kohtuullisen sivistyksellisen, kulttuurisen ja riittävän tasavertaisen aineellisen elämän puitteiden turvaaminen.

Kuva: Aleksi Tikkala